

«να περιλαμβάνωμεν εἰς μίαν Ἰδέαν («εἰς μίαν τε ιδέαν συναρῶντα ἄγειν») τὰ πολλαχῶς διεσπαρμένα καὶ καταστήσωμεν οὕτω διὰ τοῦ ὀρισμοῦ φανερόν ὅ,τι ἐκάστοτε θέλομεν νὰ διδάξωμεν, ὡς πρὸ ὀλίγου ὠρίσαμεν, «τὶ εἶνε ὁ ἔρως» (ὁ ἔστιν, ὁμοίως 238 D, καὶ 262 B: ὁ ἔστιν ἕκαστον τῶν ὄντων)· ἐπὶ τούτου στηρίζεται ἡ πειστικότης καὶ ἡ μεθ' ἑαυτοῦ συμφωνία τοῦ λόγου· πάντα ταῦτα ὁμοιάζουσι εἰς τὸ ἄνω χωρίον 247 C. Ἐτέρον στοιχεῖον τῆς μεθόδου εἶνε τὸ ἀντίθετον τῆς ἐνώσεως: ὁ χωρισμός, ἡ διαίρεσις εἰς εἶδη, «κατὰ τὴν φυσικὴν διάταξιν τοῦ ἀντικειμένου», διὰ τῆς ὁποίας ἡ μία «κοινὴ» ἔννοια διαιρεῖται πρῶτον μὲν εἰς δύο, ἐκάστη τούτων πάλιν εἰς ἑτέρας δύο καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς (ὡς ἐκφραζέται ἐν γένει τὸ χωρίον 277 B) μέχρι τοῦ «ἀτμήτου» Πρβλ 263 B «δεῖ ταῦτα ὁδῶ διηρησθῆαι» καὶ νὰ προσπαθῶμεν νὰ εὑρωμεν τὸν «χωρακτῆρα», τὸ διακριτικὸν σημεῖον, ἐκάστου τῶν δύο εἰδῶν. Τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα τῆς μεθόδου καθορίζονται, μετὰ ταῦτα, διὰ τῶν ὄρων **συναγωγὴ καὶ διαίρεσις**, ὡς κοινὸν δὲ αὐτῶν σημεῖον, ἀρρήκτως συνδέον ταῦτα, ἐξαίρεται τὸ ὅτι εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ ἀντιληφθῶμεν ὡς ἓν καὶ ὡς πολλὰ ὅ,τι ἔχει τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς τοῦτο φύσιν. Ὅμοίως εἰς τὴν ἀνακεφαλαίωσιν 273 B «καὶ κατ' εἶδη τε διαιρεῖσθαι τὰ ὄντα καὶ μιᾷ ιδέᾳ δυνατὸς ἢ κατ' ἓν ἕκαστον περιλαμβάνειν» ἢ μὲ τὴν αὐτὴν σημασίαν 277 B: «κατ' αὐτὸ τὸ πᾶν ὀρίζεσθαι» καὶ «ὀρισάμενος τε πάλιν κατ' εἶδη μέχρι τοῦ ἀτμήτου τέμνειν».

Μέχρι τοῦ σημείου τούτου εἶχον φθάσει κατ' οὐσίαν πάντα τὰ προηγηθέντα συγγράμματα. Ὁ μὲν «Μένων» εἶχεν ἰσχυρῶς ἐξάγει τὴν ἔννοιαν ὡς ἐνότητα τῶν πολλῶν, καὶ εἶχεν ἐρμηνεύσει αὐτὴν διδακτικῶς ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς «μεθόδου», ὁ δὲ «Γοργίας» μὲ ὄχι ὀλιγώτερον ὀρισμένην συνείδησιν τῆς λογικῆς εἶχε πραγματευθῆ περὶ τῆς διαίρεσεως. Τὸν τελευταῖον τοῦτον διάλογον ἐνθυμούμεθα ὅταν βλέπομεν τὰς δύο ἐκείνας συναφεῖς μεθόδους νὰ διακρίνωσιν ἐπανειλημμένως τὴν ἐπιστημονικὴν ἐνέργειαν ἀπὸ τὴν μὴ ἐπιστημονικὴν τοιαύτην, διὰ τῶν μετὰ τοσαύτης ἐπιμονῆς εἰσαγομένων ὄρων τῆς **τέχνης** (=ἐπιστημονικὴ γνώσις) καὶ **ἐμπειρίας** (=ἄξέστου, μὴ ἐπιστημονικῆς πείρας) ἢ **ἀτέχνου τριβῆς** (=μὴ ἐπιστημονικῆς ἔξεως). Οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ, ἐκτὸς τῶν δύο τούτων συγγραμμάτων, πρωταγωνιστεῖ τόσον ἡ ἀντίθεσις αὕτη. Οὕτω κατὰ πρῶτον τὸ χωρίον 260 E τὸ ὁποῖον δυσκόλως δύναται τις νὰ ἀρνηθῆ ὅτι ἐκ προθέσεως ἀναφέρεται εἰς τὸν «Γοργίαν», ἔπειτα πάλιν τὸ 270 B κατὰ τὸ ὁποῖον ἔργον τῆς «τέχνης» ἰδίως εἶνε ἡ γνώσις τῆς **φύσεως** τοῦ ἀντικειμένου ἢ τῆς **οὐσίας τῆς φύσεως** (270 C) ἢ τῆς **δυνάμεως**, τοῦ ἐνεργεῖν καὶ πάσχειν (πρβλ. 245 C) ἢ τῆς **αἰτίας** αὐτοῦ (270—271). Ἡ «μέθοδος» ἢ ὁποία δὲν θὰ ἐκέκτητο τ' ἀνωτέρω στοιχεῖα θὰ ὁμοιάζε παρὰ τὸ βῆδισμα τυφλοῦ (270 E). Ἀλλὰ καὶ ἡ διαρκὴς ἀντιπαράθεσις τῆς ἀληθείας καὶ τῆς φαινομενικότητος (260 A C, 262 A. ε., 267 A, 272 D ε., 274

C, 375 A. προβλ και 247 D, 248 B) ιδίως ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν τοῦ διδάσκειν και καταπείδειν (277 C E), καταπληκτικῶς ἐνθυμίζει τὸν «Γοργίαν». Ἀντὶ τῆς λέξεως *τέχνη* ἀναφαίνεται ἐπίσης, ὅπως ἄλλως τε και εἰς τὸν «Μένωνα» και τὸν «Πρωταγόραν», και ἡ λέξις *ἐπιστήμη* οὕτω ἐν 276 A C E· ἰδιαζόντως ὁμως τονίζεται αὕτη ἐν 247 C ὅπου πρῶτον ἀντικείμενον τῆς ὑπεραιοθητῆς δράσεως τοῦ λογικοῦ μνημονεύεται τὸ γένος τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης, τὸ ὅποιον, κατὰ τὸ 247 D, εἶνε ἡ ἐπιστήμη τῶν καθαρῶν ἐννοιῶν, και ταυτίζεται πρὸς τὸ πεδῖον τῆς ἀληθείας κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ τῆς δόξης ἢ τῆς φαινομενικῆς μόνον ἀληθείας· εἶνε δὲ τοῦτο ἡ γνωστὴ μεγάλη διάκρισις τὴν ὁποίαν κατὰ πρῶτον εἰσήγαγεν ὁ «Μένων».

Ἡ ἀφομοίωσις ὁμως τῆς κατ' ἐννοιαν γνώσεως πρὸς τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ποτὲ ὁραθέντος ὑπεραιοθητοῦ δεικνύει, τρόπον τινὰ διὰ τοῦ δακτύλου, ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὸν «Μένωνα», ὄχι μόνον ἀπλῶς ὡς ἐκ τῆς λέξεως ἀνάμνησις, ἀλλὰ και ὡς ἐκ τῆς αὐτολεξεῖ ἐπαναλήψεως τῆς μικρῆς φράσεως τοῦ «Μένωνος (98 A) «τοῦτο δὲ ἐστὶν ἡ ἀνάμνησις» (249 C). Τὸ θέμα τοῦτο κυριαρχεῖ τοῦ δευτέρου λόγου, δὲν εἶνε ὁμως και ξένον πρὸς τὰς ἐπακολουθούσας μὴ ἀλληγορικὰς δηλώσεις. Ὁ κατὰ παράδοσιν αἰγυπτιακὸς μῦθος περὶ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς γραφῆς λέγει: (275 A) «λήθην μὲν ἐν ψυχαῖς παρέξει μνήμης ἀμελετησία, ἅτε πίστιν γραφῆς ἔξωθεν ὑπ' ἀλλοτριῶν τύπων, οὐκ ἐνδοθεν αὐτοῖς, ὑπ' αὐτῶν ἀναμνησκομένους». Ἡ γραφή ὑπενθυμίζει μόνον εἰς τὸν ἤδη γινώσκοντα (265 D, 276 D, 278). «ἀληθῆς» λόγος εἶνε ἐκεῖνος ὁ ὅποιος γράφεται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ διδασκομένου και εἶνε ἱκανὸς εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ὑπερασπίζη μόνος τὸν ἑαυτὸν του (276 AE). Ταῦταχρόνως ἀποτελεῖ τοῦτο—ὡς και κατὰ τὸν «Μένωνα»—τὴν ἀληθῆ ἐννοιαν τῆς διδασκαλίας: νὰ ἀνακινή τοῦτέστι τὴν γνώσιν εἰς αὐτὴν τὴν συνείδησιν τοῦ διδασκομένου. Δυσκόλως θὰ ἐσήμαινε ἡ «ἀνάμνησις» ἕτερόν τι ἐν τῷ μεγάλῳ λόγῳ.

Πάντα ταῦτα μᾶς ἔφερον ἄρα γε εἰς τὴν πλατωνικὴν Ἰδέαν; ἢ ἐξακολουθοῦμεν νὰ εὐρισκώμεθα ἀκόμη εἰς τὴν σωκρατικὴν ἐννοιαν;

Οἱ τεχνικοὶ ὅροι τῶν ὁποίων γίνεται χρῆσις δὲν μᾶς ἐπιτρέπουσι ν' ἀποφασίσωμεν μετὰ πλήρους βεβαιότητος. Ἡ *μία ἰδέα* εἰς τὰ ἤδη μνημονευθέντα χωρία (265 D και 273 D) δὲν σημαίνει περισσότερόν τι ἢ τὸ ἐν εἶδος (265 E) ἢ ἀπλῶς τὸν Ἐν (249 C, 266 B). Διὰ τοῦ «μία ἰδέα» ἐκφράζεται ἐξ ἄλλου (οὕτω ἰδίᾳ ἐν τῷ «Θεαιτήτῳ» 184 D, 203 CE, 204 A, 205 C-E) και ἀπλῶς ἡ ἐνότης τῆς ἐννοίας· «ὄραν, ἄρα, ἐν μιᾷ Ἰδέᾳ» ἢ «περιλαμβάνειν ἐν μιᾷ Ἰδέᾳ» σημαίνει, ἐὰν ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὴν κατὰ μεταφορὰν σύγκρισιν πρὸς τὴν ὄρασιν, ἀπλῶς: τὸ ἐν ἐνὶ ἢ τὸ ἐν ἐνότητι, σημαίνει τὸ ἐνεῖν εἰς μίαν ἀποψιν τῆς σκέψεως· ἀλλὰ τοῦτο, ὡς γνωστόν, εἶνε ἔργον τῆς ἐννοίας. Ἐξαιρέσει ὁμως τῶν δύο τούτων χωρίων, ἡ λέξις ἰδέα ἔχει ἐν τῷ «Φαίδρῳ» τόσον ἀόριστον σημασίαν, ὥστε καθίσταται

ἀδύνατον νὰ ἐξηγήσωμεν τὸ τοιοῦτον, εἰὰν παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ «Φαῖδρος» ἐγράφη μετὰ τὸν «Φαῖδωνα» καὶ τὴν «Πολιτείαν», ὅπου ἡ λέξις αὕτη ἔχει ἤδη ἀποκτήσει τὴν σταθερότητα τεχνικοῦ ὄρου. Οὕτω ἐν 273 D, 238 A, ἀδύνατον ἡ λέξις *ιδέα* νὰ σημαίνει ἄλλο τι ἢ (ψυχικὴν) λειτουργίαν, ἀκριβῶς ὅπως ἡ λέξις «εἶδος» ἐν 253 C. Ἰσως μάλιστα, ἀκριβέστερον, πρόκειται μᾶλλον περὶ μορφῶν, εἰδῶν, ὅχι τῆς ψυχῆς ἀλλὰ τῆς λειτουργίας αὐτῆς. Ὁμοίως 246 A *ιδέα* τῆς ψυχῆς σημαίνει τὴν ποιότητα, τὸν τρόπον τῆς λειτουργίας αὐτῆς, ὁμοίως δὲ διακρίνεται τῆς οὐσίας τῆς ἐννοίας, τῆς φύσεως αὐτῆς, τοῦθ' ὅπερ ἀκριβῶς κατὰ τοὺς βραδύτερον ἐν χρήσει ὄρους θὰ ἐκφράζετο διὰ τοῦ: ἡ «Ἰδέα» αὐτῆς (245 E). Πάντα τὰ χωρία ταῦτα ἀναφέρονται εἰς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συνήθως καλεῖται: *εἶδη μέρη*, τοῦτέστι μερικαὶ λειτουργίαι τῆς ψυχῆς. Τέλος κατὰ τὸ χωρίον 253 B, *ιδέα* ἰσοδυναμεῖ περίπου πρὸς τὸ ἰδιαίτερον, τὸ ἀτομικόν, εἰς οὐδὲν ὅμως ἐκ τῶν χωρίων τούτων ἔχει ἡ λέξις αὕτη τὴν σημασίαν τοῦ τεχνικοῦ ὄρου «Ἰδέα».

Ἐ: τῶν διαφόρων ἐκφράσεων διὰ τὴν ἐννοίαν γνωρίζομεν ἤδη ἐκ τοῦ «Μένωνος» τὰς: «*τι ἐστὶ, ὃ ἐστίν, ὅ,τι ἐστίν, ὃ τυγχάνει ὄν*», ἐκ δὲ τοῦ «Πρωταγόρας», «Λάχνητος» καὶ «Γοργίας» τὰς: *οὐσία, λόγος, φύσις, δύναμις*. Τὴν λέξιν «*αὐτὸ*» ὡς οὐσιαστικὸν ἀρηρημένον (250 E, πρὸβλ. 247 D) γνωρίζει ἤδη ὁ «Πρωταγόρας». Ἐν τῷ «Μένωνι» ἀναφέρεται καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ «Θεαιτήτου» ἰδίως καὶ ἔπειτα συχνὰ ἀπαιτησμένη σύνδεσις «*αὐτὸ καθ' αὐτὸ*» (*αὐτὸ καθ' αὐτὸ τί ποτ' ἐστὶν ἀρετὴ Μέν. 100 B*) ἡ ὁποία ἀπαξ μόνον εὐρίσκεται ἐν τῷ «Φαῖδρω» ἐν τῇ ἐκφράσει: «*ἐν καιστον κατ' αὐτὸ* (ἐνταῦθα: *κατ' αὐτὸ* καὶ οὐχὶ ὡς συνήθως *καθ' αὐτὸ*) ὁρίζειν» (277 B). Παραλείπεται ἄλλως τε πολλῶς τὸ: «*αὐτό*», ἰδίως ἐν τῷ «Φαῖδρω» (247 D, 250 BD), ὅπερ σημαίνει ὅτι ἡ προσθήκη τοῦ αὐτὸ μεταβάλλει μόνον τὸν τόνον οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν ἐννοίαν. Εἰς τὰς ἐκφράσεις π. χ. τὸ κάλλος, ἡ δικαιοσύνη κ.τ.λ. πρόκειται πάντοτε περὶ τοῦ νοήματος τοῦ κατηγορεῖν τι ὡς ὡραῖον, δίκαιον κ.τ.λ. καὶ περὶ οὐδενὸς ἄλλου, εἶνε δὲ ἀδιάφορον εἰὰν προστεθῇ, ἢ μὴ τὸ λεξίδιον «αὐτό».

Εἰς τὸν «Φαῖδρον» τοῦναντίον ἀναφαίνεται διὰ πρώτην φοράν ἡ ἔκφρασις: «*ὄντως ἢ τῶόντι*» ἀγαθόν, ὡραῖον, δίκαιον, (280 A) ἢ συλλήβδην: ἡ «*ἀληθῶς οὐσα οὐσία, γνῶσις*»: 247 CD, τὸ ὄντως ὄν: 249 C. Πάντως ὅμως τὰς ἐκφράσεις: *ὄν* καὶ *ὄντα*, εἴτε ἐν τῷ ἐνικῷ εἴτε ἐν τῷ πληθυντικῷ, λαμβανομένας ὡς περιεχόμενα ἐννοιῶν (ὅχι ὡς ὑπάρξεις, οὕτω Φαῖδρ. 247 D, 248 AB), συνηντήσαμεν ἤδη, καίτοι σπανίως, εἰς προηγουμένους διαλόγους· ὁ νεωτερισμὸς ἄρα ἔγκειται καὶ ἐνταῦθα μᾶλλον εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς ἐκφράσεως, ἢ ὁποία ὅμως καὶ ὅταν ἀκόμη φθάσει μέχρι τῆς τριπλῆς ταυτολογίας τοῦ: «*ὃ ἐστὶ τῷ ὄντι ὄν*» τίποτε περισσότερο δὲν σημαίνει ἢ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπαρκῶς ἐκφράζεται διὰ τοῦ

ἁπλοῦ «ὄν» ἢ τοῦ «ὄ ἐστὶ» ἢ «οὐσία» τ. ἔ. τὸ νόημα τοῦ προσδιορισμοῦ.

Ὅπωςδήποτε πάντως πρόκειται νὰ λεχθῆ νέον τι περὶ τοῦ «ὄντος» τούτου, τοῦθ' ὅπερ ἀκριβῶς σκοπεῖ νὰ ἐξάσῃ ὁ διπλοῦς καὶ τριπλοῦς τόνισμός. Ὁ σκοπὸς εἶνε νὰ συγκρατήσωμεν εἰς τὴν διάνοιαν ἡμῶν τὴν ἐννοίαν τελείως ἀπηλλαγμένην παντὸς ὑλικοῦ στοιχείου νὰ συγκρατήσωμεν τὸ ὑπὸ τῆς διανοήσεως τιθέμενον καθαρῶς ὡς πρὸς τὸ ἐν αὐτῷ τιθέμενον περιεχόμενον, ἄνευ ἀναμίξεως καὶ τοῦ ἐλαχίστου ἕτερογενοῦς στοιχείου· διότι εἶνε δυνατὸν νὰ ὁμιλῶμεν περὶ ἐννοιῶν χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἐφαρμόσωμεν τὸν αὐστηρὸν τοῦτον χωρισμόν. Δύναμαι π.χ. νὰ ἀριθμήσω δεδομένα αἰσθητὰ ἀντικείμενα καὶ μάλιστα, ἐφαρμόζον τὴν αὐτὴν ἀρίθμησιν ἐπὶ ἀλληλοδιαδόχως διαφόρων ἀντικειμένων, νὰ ἔχω συνειδησιν τοῦ ὁμοιομόρφου τῆς πράξεώς μου ταύτης τῆς ἀριθμήσεως· δυνατὸν ὅμως νὰ πράξω τοῦτο καὶ χωρὶς νὰ φθάσω μέχρι τοῦ σημείου νὰ κατανοήσω σαφῶς ὅτι, ἀφίνων ἐντελῶς κατὰ μέρος τὰ δεδομένα ἀντικείμενα καὶ ἐριστῶν τὴν προσοχὴν μου ἐπὶ τοῦ ἐνός αὐτοῦ καθ' ἑαυτὸ τ. ἔ. τῆς ἁπλῆς θέσεως τοῦ ἐνός τῆς μονάδος καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς ἐπὶ τῆς δυάδος, τῆς τριάδος κτλ. ὡς ὁρισμένων ἐνώσεων, ἐνοποιήσεων, ἐνοτήτων, δύναμαι ἐκ τούτων ἐντελῶς καθαρῶς νὰ συναγάγω τοὺς νόμους τῶν ἀριθμῶν πολὺ πρὶν ἢ γίνῃ λόγος περὶ ἐφαρμογῆς ἢ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν ἐπὶ δεδομένων ἀντικειμένων. Τόσον ὁρισμένως καὶ τόσον σαφῶς οὐδέποτε μέχρι τοῦδε εἶχε καταδείξει τὴν διαφορὰν ταύτην ὁ Πλάτων, καίτοι πολλάκις ἐπλησίασε πρὸς αὐτήν. Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι ἔχομεν ἐνώπιόν μας ἀκριβῶς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τώρα ἠννόησεν οὗτος τόσον σαφῶς καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐκφράσῃ, ὅταν ὁμιλεῖ περὶ ἀχρωμάτου καὶ μὴ ἄπτῆς («ἀναφῆς»), ὄντως οὐσης οὐσίας» (247 C), περὶ οὐσίας ἢ ὁποῖα δύναται νὰ κατανοηθῆ μόνον ὑπὸ καθαρῶς λογισμοῦ («αὐτῷ νῆ») ὑπὸ ἀμιγοῦς τ. ἔ. ἀπὸ παντὸς ὑλικοῦ στοιχείου ἀπηλλαγμένης γνώσεως ἢ ὅταν ὁμιλῆ περὶ γνώσεως ἢ ὁποῖα δὲν μετέχει τοῦ «γίγνεσθαι» οὔτε «κατὰ τόπον τινὰ ἕτερα ἐν ἑτέρῳ οὔσα ὧν ἡμεῖς νῦν ὄντων καλοῦμεν, ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ ὄ ἐστὶν ὄν ὄντως ἐπιστήμην οὔσαν» (247 DE). Διὰ τοῦ τοιούτου σημαίνεται τώρα τὸ ἀπολύτως ἀρχέγονον τῆς γνώσεως· ὁ χαρακτηρισμὸς δὲ οὗτος ἐκφράζεται διὰ τῆς ὑπεραισθητῆς θέας, διὰ τὴν ὁποῖαν μόνον ἢ ἀπὸ τοῦ σώματος τελείως ἀπηλλαγμένη ψυχὴ ἦτο ἱκανή· ἢ θέα ὅμως αὕτη νῦν ἐμμέσως μόνον, ὡς ἀσθενὲς ἀπαύγασμα τῆς πρώτης ἐκείνης θέας, εἶνε δυνατόν, ὡς ἀνάμνησις ἐκείνων, «ἃ ποτὲ εἶδεν ἡμῶν ἢ ψυχὴ ὑπεριδοῦσα ἃ νῦν εἶναι φαρμέν καὶ ἀνακύνεσα εἰς τὸ ὄν ὄντως» (249 C). Εἶνε δὲ ταῦτα τὰ «ὀλόκληρα καὶ ἁπλᾶ καὶ ἀτρεμῆ καὶ εὐδαίμονα φάσματα» τὰ ὁποῖα εἶδομεν ἐκεῖ ἐν «αὐγῇ καθαρᾷ» ὅτε καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ εἴμεθα καθαροὶ καὶ «ὀλόκληροι», ὄχι δεσμευμένοι εἰς τὸ «δεσμωτήριον» τοῦτο· τὸ σῶμα, ὅμοιο πρὸς τὸν κοχλίαν εἰς

τὸ οἶκμά του «ὄστρέου τρόπον δεδευμένοι» (250 BC). Ὅσονδήποτε μέγα ἢ ὅσονδήποτε μικρὸν μέρος καὶ ἂν θελήσωμεν νὰ λάβωμεν ὑπὸ σοβαρὴν ἔποψιν, ἐκ τῶν ἐν μέρει ἐπὶ ἰδεῶν τῆς ὀρφικῆς στηριζομένων συμβολικῶν τούτων παραστάσεων, ἢ καθαρῶς λογικῆ ἔννοια τῶν ἀνωτέρω, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἐπακολουθουσῶν μὴ ἀλληγορικῶν ἐξηγήσεων, οὐδαμοῦ ἄλλοῦ εἶνε δυνατόν νὰ ζητηθῆ ἢ εἰς τὸν καθαρὸν ἀποχωρισμὸν τοῦ ἐν τῇ διανοήσει καὶ ἀρχεγόνως διὰ τῆς διανοήσεως τεθέντος περιεχομένου π. χ. τῆς ἐνότητος, τῆς ταυτότητος καὶ δι' αὐτῶν τοῦ *Εἶνα*. Ἡ ἔννοια ἀποδεικνύεται ὄχι ὡς ἀπλοῦν ὄργανον πρὸς ἐπεξεργασίαν τῶν καθ' ὅσονδήποτε τρόπον ἄλλοθεν ἐρχομένων παραστάσεων καὶ τῶν δι' αὐτῶν δεδομένων ἀντικειμένων, ἀλλ' ὡς ἴδιον καθαρὸν προῖόν τῆς διανοήσεως καὶ—μόνον ὡς ἐκ τούτου—ὡς ἴδιον ἀντικείμενον ἰδίας ἐπιστήμης, ἢ μᾶλλον τοῦ μόνου καθαρῶ εἶδους ἐπιστήμης ἢ γνώσεως.

Ἦ ἀνωτέρω περιέχουσι καὶ τὴν ἐξήγησιν, διατι ἐνταῦθα διὰ πρώτην φροσίν, καὶ οὐχὶ ἐνωρίτερον, ἢ διαλεκτικῆ ἀνίγεται εἰς περιοπὴν ἰδίας ἐπιστήμης, μὴ θεωρουμένη πλέον ὡς ἀπλῶς ἐσωτερικῶς ἐνεργοῦσα μέθοδος ἄλλης τινὸς ἐπιστήμης, εἴτε τῆς ἠθικῆς εἴτε τῶν μαθηματικῶν ἢ καὶ ἀπλῆς ἐμπειρικῆς τέχνης, ὁπότε ὅμως κατ' ἀνάγκην ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἐπιστήμην ταύτην ὡς τὴν ὑψίστην καὶ ὑπερέχουσαν πᾶσιν τῶν λοιπῶν κατ' ἀλήθειαν καὶ ἐπιστημονικὴν ἀξίαν.

Ἀποτελεῖ δὲ τοῦτο τὴν βιαιότεραν συγγένειαν τῆς περὶ τῶν ἰδεῶν θεωρίας τοῦ Πλάτωνος, ὡς ἔχει αὕτη εἰς τὸ παρὸν στάδιον τῆς ἐρεῖνης ἡμῶν, πρὸς τὴν φιλοσοφίαν τῶν Ἑλεατῶν. Οὗτοι ἦσαν κυρίως οἱ ἀνακαλύψαντες τὰς καθαρὰς ἐννοίας καὶ τὴν καθαρὰν μέθοδον τοῦ ἐργάζεσθαι ἐννοιολογικῶς· ἐὰν δὲ ὁ Πλάτων ἀνεκάλυπεν ἐκ νέου ἀμφοτέρωτα ταῦτα, ἀναντιρρήτως ὀφείλεται τοῦτο εἰς τὴν ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν τῆς θεωρίας τῶν Ἑλεατῶν. Βεβαίως ἐγνώριζε ταύτην ὁ Πλάτων ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν πρώτων αὐτοῦ φιλοσοφικῶν σπουδῶν, τὰς ὁποίας ἔχομεν πλήρες τὸ δικαίωμα νὰ θέσωμεν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς συναναστροφῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν Σωκράτην, ἂν ὄχι καὶ πρὸ ταύτης. Ἰχνη τῆς ἐλεατικῆς φιλοσοφίας δυνάμεθα νὰ ἀναγνωρίσωμεν εἰς τὸν «Πρωταγόραν», ὅπου τονίζεται ἢ ἀναλλοίωτος διατήρησις τῆς ἀληθείας τῆς ὁποίας ἡ γνῶσις καταστρέφει τὸ κῦρος τοῦ ψεύδους καὶ τῆς διαρκοῦς πρὸς ἑαυτὸ ἀντιφάσεως (Πρωτ. 356 DE), εἰς τὸν «Λάχητα», «Χαρμίδην» καὶ «Μένωνα», ὅπου ἡ γνῶσις ἀναφέρεται ἀδιαφόρως εἰς παρελθόντα, παρόντα καὶ μέλλοντα, ἀνίγεται δ' ἢ ἀρχὴ αὐτῆς εἰς ἐκτὸς τοῦ χρόνου ὑπάρχουσαν αἰτίαν ἐν τῇ συνειδήσει. Φαίνεται ὅμως ὅτι εἰς ὀρισμένην στιγμὴν ἡ θεωρία αὕτη κατέλαβε τὸν Πλάτωνα μὲ ὄλην αὐτῆς τὴν δύναμιν· τοῦτο θὰ ἐγένετο, κατὰ πιθανότητα, ὅταν οὗτος ἀντελήφθη ὅτι ἡ καθαρὰ διεξαγωγή τῆς ἀπὸ τῶν

Σωκράτην παραληφθείσης μεθόδου τῶν ἐννοιῶν ἄγει εἰς τὸ καθαρὸν «εἶναι» τῶν ἔλεατῶν, καὶ ὅταν ἴσως ἐκ τούτου ἠννόησε σαφῶς τὸν σκοπὸν τῆς παραδόξου ταύτης θεωρίας ὡς καὶ τὴν τελευταίαν ἐννοιαν τῆς σωκρατικῆς ἀναζητήσεως τῆς ἐννοίας, διότι πράγματι μόνον ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου εἶνε καταληπτὴ ἡ θεωρία αὕτη· ὁ δὲ Πλάτων, καὶ ὅταν ἀκόμη τὴν καταπολεμῆ καὶ τὴν περιορίζει, πάντοτε ἐξετάζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης.

Εἶνε ἄρα πολὺ φυσικὸν νὰ ἐνισχύεται ἡ ἐν γένει ἀντίληψις ἡμῶν περὶ τοῦ «Φαίδρου» καὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ ὡς πρὸς τὰ προηγούμενα καὶ ἐπόμενα αὐτοῦ συγγράμματα, ὅταν βλέπομεν ὅτι πράγματι οὐδαμοῦ, παρὰ Πλάτωνι, δυνάμεθα νὰ ἀναγνωρίσωμεν τόσον βαθεὰ ἔχνη ἰσχυρᾶς θετικῆς ἐπιδράσεως τῆς φιλοσοφίας τῶν ἔλεατῶν ὅσον ἀκριβῶς ἐνταῦθα. Οὐδαμοῦ πλησιάζει ὁ Πλάτων εἰς τοιοῦτον βαθμὸν πρὸς τὴν πλήρη ἔλεατικὴν ἄρνησιν τοῦ «γίγνεσθαι» καὶ κατὰ συνέπειαν ὀλοκλήρου τοῦ ὕλικου κόσμου ὅσον ἐνταῦθα, ἐν τῇ ἀντιθέσει τοῦ «ἀληθῶς ὄντος» — ἡ ἔκφρασις αὕτη «τὸ ὄν» εἶνε κατ' ἐξοχὴν ἔλεατικὴ — πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον «ἡμεῖς» νῦν «ἀποκαλοῦμεν» ὄν, περὶ τοῦ ὁποίου «ἡμεῖς» νῦν «λέγομεν» ὅτι εἶνε (247 E, 249 C). Ἐδῶ καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ διάκρισις μεταξὺ τοῦ ἀπλῶς ὕψ' «ἡμῶν» (τῶν ἀνθρώπων) οὕτω λεγομένου καὶ τοῦ ἀληθοῦς ὄντος, καὶ ὀλόκληρος ἡ ἀντιθέσις μεταξὺ τῶν δύο πεδίων τοῦ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς φαινομενικότητος ὡς τοῦ ἐπέκεινα καὶ τοῦ ἐνθάδε, τοῦ ἄνω καὶ τοῦ κάτω, ἐνθυμίζουσι διαρκῶς τὸ ποίημα τοῦ Παρμενίδου, καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ θαυμασία ἐφ' ἄρματος ἐκδρομὴ εἰς τὰ πεδία τῆς ἀληθείας δυνατὸν νὰ ἐγένετο κατ' ἀπομίμησιν τῆς φανταστικῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἔργου τοῦ Παρμενίδου (συγγραφεὺς τις ἐξέφρασεν ἤδη τὴν γνώμην ταύτην). Τὸ ὅτι συσσωρεύονται τὰ ἐπίθετα «ὀλόκληρα ἀπλά, ἀτρεμῆ» θεάματα (250 C) φαίνεται νὰ εἶνε ἄμεσος ἀνάμνησις ἢ ἐκούσιος ὑπαινιγμὸς τοῦ αὐτοῦ ποιήματος. Ἐὰν δὲ εἰς ταῦτα προσθῶμεν τὴν ρητὴν μνειάν τοῦ συγγράμματος τοῦ Ζήνωνος (261 B) καὶ τὸν ὑπαινιγμὸν ὁ ὁποῖος κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀναφέρεται εἰς αὐτὸν ὡς ἀρχηγὸν τῆς διὰ καθαρῶν ἐννοιῶν ἐργαζομένης μεθόδου (266 B, ἴδ. Σελ. 62) ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι κανὲν ἄλλο ἔργον τοῦ Πλάτωνος δὲν ἀποδεικνύει τόσον ἰσχυρῶς τὴν θετικὴν ἐπίδρασιν τῆς φιλοσοφίας τῶν ἔλεατῶν. Ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους διδόμενος χαρακτηρισμὸς τῶν ἔλεατῶν (περὶ γεν. κ. κατ. I 5, 328a 13) ὅτι οὗτοι «ἄφινον κατὰ μέρος καὶ παρέβλεπον τὰς ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἐντυπώσεις διότι, ὡς ἔλεγον, εἶνε ἀνάγκη νὰ ἀκολουθῶμεν τὸν ὑπὸ τοῦ νοῦ διδόμενον λόγον» δύναται νὰ ἐφαρμοσθῆ μέχρι κεραίας ἐπὶ τοῦ «Φαίδρου» ὅπου ὁμοίως ἀναγιγνώσκωμεν: «παραβλέποντες ἐκείνο περὶ τοῦ ὁποίου ἡμεῖς νῦν λέγομεν ὅτι ὑπάρχει». Ὁ «Θεαίτητος», τοῦναντίον προαγγέλλει ἤδη, παρὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς ὑψίστης ἐκτιμῆσεως πρὸς τὸν Παρμενίδην (184 A), τὴν κριτικὴν εἰς τὴν ὁποίαν βραδύ-

τερον ἐν τῷ «Παρμενίδῃ» καὶ «Σοφιστῇ» θὰ ὑποβληθῇ, κατὰ τύπον ῥιζικὸν τρόπον, ὁ ἐξ Ἑλέας σοφός.

Τὸ σημεῖον τοῦτο ἀπαιτεῖ ἀμέριστον τὴν προσοχὴν ἡμῶν διότι εἶνε ἀκριβῶς τὸ σημεῖον ἀπὸ τοῦ ὁποίου εἶνε δυνατὸν νὰ ἐξηγηθῇ διατὶ ὁ Ἄριστοτέλης καὶ μετ' αὐτὸν ὅλος ὁ κόσμος ἐσκανδαλίσθησαν ὑπὸ τῆς περὶ τῶν Ἰδεῶν θεωρίας: ἡ «Ἰδέα» τοῦ Πλάτωνος (λέγει ὁ Ἄριστοτέλης) κατ' οὐδὲν διαφέρει τῆς ἐννοίας τοῦ Σωκράτους ἢ κατὰ τὸν χωρισμὸν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἀντικειμένων· ἡ ἀφαιρέσις εἶνε βεβαίως δεδικαιολογημένη—τοῦλάχιστον εἰς τὰ μαθηματικά οὐχὶ ὅμως καὶ εἰς τὴν φυσικὴν (Φυσ. Β 2)—ὁ Πλάτων ὅμως μεταβάλλει τοὺς καθαροὺς τύπους εἰς αὐτοτελεῖ καὶ δὴ καθ' ἕκαστον πράγματα. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἀναντιρροήτως εἶνε ἐσφαλμένον· ὀλόκληρος ἄρα ὁ συλλογισμὸς στηρίζεται ἐπὶ μὴ ὀρθῶς τεθέντος διλήμματος. Εἶνε ἐκτὸς κρίσεως ἀμφιβολίας ὅτι αἱ Ἰδέαι τοῦ Πλάτωνος, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους καί, εἴπερ ποτε, ἐν τῷ «Φαῖδρῳ», σημαίνουν μεθ' ὁδὸς καὶ ὄχι πράγματα· ἐνότητος τῆς διανοήσεως, καθαρὰς θέσεις τῆς διανοήσεως καὶ ὄχι ἐξωτερικά, ἔστω καὶ ὑπεραίσθητὰ «ἀντικείμενα». Εἶνε ὅμως, πράγματι, ἀληθὲς ὅτι ἡ «Ἰδέα» τοῦ Πλάτωνος περιέχει ἀποχωρισμὸν, ἀπόσπασιν τῆς ἐννοίας ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων τοιαύτην ὁποία δὲν ἦτο μὲν κατ' οὐσίαν ξένη εἰς τὸν Σωκράτην, τῆς ὁποίας ὅμως οὗτος πάντως δὲν εἶχε συνείδησιν μετ' ὅσην μεθοδικὴν σαφήνειαν. Ἀκριβῶς δ' ἡ ἀπόσπασις αὕτη εἰς κανὲν ἄλλο μέρος δὲν ἐκδηλοῦται κατὰ τρόπον τῶν πρωτότυπων, συνάμικτος ὅμως καὶ τῶν υπερβολικῶν, ὅσον εἰς τὸν «Φαῖδρον». Βεβαίως δὲν ἐσκόπει ὁ Πλάτων νὰ ἐκφράσῃ ἀπλῶς τὴν δυνατότητα τῆς ἀφαιρέσεως τῶν ἐννοιῶν διότι ἠδύνατο κάλλιστα νὰ πράξῃ τοῦτο καὶ ἐν ταῦτῳ νὰ παραμείνῃ ἐμπειρικός· ἀλλ' ἡ ἰδέα αὐτοῦ ἦτο ἡ ἐξῆς: ἡ καθαρά ἐννοία εἶνε τὸ ἀρχέγονον, τὸ ἐμπειρικὸν μέρος εἶνε τὸ παράγωγον. Τοῦτο σημαίνουν καὶ οἱ ὅροι: πρῶτον καὶ ἀπεικόνισμα, ὅροι οἱ ὁποῖοι καίτοι προπαρασκευάσθησαν ὑπὸ τοῦ «παραδείγματος» τοῦ «Γοργία», ἐνταῦθα οὐχ' ἦττον διὰ πρώτην φοράν ἀναπτύσσονται τελείως (ὁμοίωμα, εἰκὼν καὶ ἀπεικόνισμα 250 ΑΒ, τὸ ὁμώνυμον 250 Ε, ἡ ἀπομίμησις 251 Α· πρβλ. 253 Β). Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἰδιαιτέρως ἐπὶ τῶν ὅρων τούτων ἐστράφη ἡ κριτικὴ τοῦ Ἄριστοτέλους· ἀλλὰ καὶ ὁ Πλάτων δὲν παρέλειψε νὰ ἐπιστήσῃ (ἐν τῷ «Παρμενίδῃ») τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν κινδύνων αὐτῶν· βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι μετὰ τὰς ἐπιφυλάξεις ταύτας δὲν διστάζει ἀμέσως πάλιν (ἐν τῷ «Τιμαίῳ») νὰ τοὺς χρησιμοποιήσῃ. Ἦτο φυσικὸν οἱ ὅροι οὗτοι νὰ παραπλανήσωσι, ὧφειλον μάλιστα νὰ παραπλανήσωσιν ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος κατ' ἀρχὴν ἦτο ἀνίκανος νὰ ἐννοήσῃ τὴν γλῶσσαν τῶν μεταφορῶν τοῦ Πλάτωνος, ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἐκ παραδόσεως μὲν ἐγνώριζε κάλλιστα ὅτι ὁ Πλάτων κάμνει χρῆσιν μεταφορῶν, οὐδέποτε ὅμως κατέβαλλε τὸν ἀπαιτούμενον κόπον διὰ νὰ ἐρευνήσῃ ἐποῖα ἄρα γε σοβαρὰ ἰδέαι ἐχρησίμευον

ὡς βάσις τῶν μεταφορῶν τούτων, ἀλλὰ ἢ ἀνεξετάστως τὰ πάντα ἐλάμβανε τοῖς μετροητοῖς ἢ ἐθεώρει τὴν προσφυγὴν εἰς τὰς μεταφορικὰς ἐκφράσεις τοῦλάχιστον ὡς ὁμολογίαν, ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ συγγραφεὺς δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ εἴπῃ τι ἐπιστημονικῶς, «μὲ τὴν σοβαρότητα τῆς ἀποδείξεως». Οὕτω φέρεται διαρκῶς ὁ Ἀριστοτέλης καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς περιπτώσεις ὅπου ὁ Πλάτων δὲν παρέλειψε νὰ δώσῃ τελείως σαφῆ ἐρμηνείαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ χρησιμοποιηθεισῶν μεταφορικῶν ἐκφράσεων.

Ἐπὶ τῶν σημείων τούτων θὰ λογαριασθῶμεν ἀκόμη μὲ τὸν Ἀριστοτέλην. Ὁφείλομεν ὅμως νὰ μὴ ἀποκρύψωμεν ὅτι μὲ περισσὴν ἀμεριμνησίαν παρεδόθη ὁ Πλάτων, τοῦλάχιστον ἐνταῦθα ἐν τῷ «Φαίδρῳ», εἰς τὸ ἐπικίνδυνον παιγνίδιον τῶν μεταφορικῶν ἐκφράσεων. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁμολογεῖ ὅτι ταύτην τὴν φορὰν παρεσύρεν αὐτὸν ἡ ποιητικὴ μανία καὶ ὅτι τὸ ὄλον ἦτο ἀπλὴ παιδιὰ (265 B.C)· ἀλλὰ τότε, ἢ καὶ ἐνταῦθα παρούσα καὶ ἐπακολουθοῦσα σοβαρὰ ἐπεξήγησις εἶνε τῶνόντι ὑπὲρ τὸ δέον πενιχρά· τὰ ἐκπληκτικώτερα καὶ σπουδαιότερα μέρη μένουσιν ἀνεξήγητα, καὶ οὕτω δύνανται πάντοτε τὰ ἐνθουσιώδη ρητορικὰ σχήματα νὰ παρέχῳσιν ἐπιχειρήματα εἰς τὰς παρεξηγήσεις.

Εἶνε δύσκολον νὰ ὑποστηρίξῃ τις ὅτι εἰς τοῦτο πταίει μόνον ἡ ἰδιωτροπία καὶ τὸ ἀνεύθυνον τοῦ μεγαλοφυοῦς τῆς περιγραφῆς. Τούναντι μάλιστα ἡ τυπικὴ ἔλλειψις σαφοῦς ἀφορισμοῦ ἐκείνου τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἰσχύσῃ ὡς φιλοσοφικὴ θεωρία καὶ ἐκείνου τὸ ὅποιον εἶνε ἀπλὴ παιδιὰ, μάλιστα δὲ καὶ αἱ ἀσάφεια καὶ ἀοριστία ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν παρομοιώσεων ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ, εἶνε πράγματι συνέπειαι ποιάς τινος ἔλλειψως διανυσίας εἰς τὰς ἰδέας αἱ ὁποῖαι κατὰ τόσον ἀσυνήθη τρόπον περιγράφονται ἐνταῦθα. Καὶ οὕτω γίνεται ἐνταῦθα καταφανὲς, πόσον μεγάλην σπουδαιότητα ἔχει διὰ τὴν κατανόησιν τῆς περὶ τῶν Ἰδεῶν θεωρίας ἡ ἀπόφασις ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἐὰν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ «Φαίδρος» ἐγράφη εἰς τὴν ἀρχὴν ἢ τούναντιον εἰς τὸ ἀνώτατον σημεῖον τῆς ἐξελίξεως τῆς θεωρίας ταύτης. Πολλίκις ἐπαναληφθεῖσα ἔρευνα μου ἐγέννησε τὴν πεποίθησιν, τὴν ὁποῖαν καὶ ἐξακολουθῶ νὰ ἔχω ὅτι, καὶ ἕνεκα ἐσωτερικῶν λόγων, μόνον τὸ πρῶτον εἶνε παραδεκτόν. Ἀποδεικνύουσι δὲ τοῦτο ἐνταῦθα ὅχι μόνον ἡ στενὴ σχέσις πρὸς τὸν «Μένωνα» καὶ τὸν «Γοργίαν», ἀλλ' ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ πειστικώτερον ἢ παραβολὴ τοῦ «Φαίδρου» πρὸς τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ παραδεχθῶμεν ὡς ἰστάμενα εἰς τὸ κέντρον τῆς πλατωνικῆς ἐξελίξεως, τὰ ἐξ ἄλλης ἀφορμῆς ἀνω ἤδη μνημονευθέντα: τὸν «Θεαίτητον», τὸν «Φαίδωνα», τὸ «Συμπόσιον» καὶ τὴν «Πολιτείαν». Θὰ εἶνε ὅμως ἀνάγκη πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς παραβολῆς ταύτης νὰ εἴπωμεν, προτρέχοντες, ὀλίγα τινα τὰ ὁποῖα μόνον εἰς τὰ ἐπόμενα τρία κεφάλαια θὰ εὔρωσι τὴν πλήρη αὐτῶν δικαιολογίαν. Ἡ μεταξὺ τῶν τεσσάρων ἔργων ἀλληλουχία καθωρίσθη ἐπὶ τῆς βάσει ἐντελῶς πραγματικῶν λόγων· ὅτι αὕτη καὶ χρονολογικῶς εἶνε ὁρθὴ ἐπιτίτω

νά ἰποδείξω· πάντως διὰ τὸ ἤδη προκείμενον ζήτημα δὲν ἔχει τοῦτο ἀποφρασιστικὴν σπουδαιότητα.

Τὰ μεγάλα, νέα ἀποκτήματα τῶν ῥηθέντων τεσσάρων διαλόγων εἶνε ἐν συντόμῳ τὰ ἑξῆς: πρῶτον ἡ ἀναγωγή ὅλων τῶν δυνατῶν ἐννοιῶν εἰς περιορισμένον ἀριθμὸν θεμελιωδῶν ἐννοιῶν, κατηγοριῶν. Ἡ ἀναγωγή αὕτη ἀρχίζει εἰς τὸν «Θεαίτητον», καὶ ἐξακολουθεῖ διεξαγομένη βραδύτερον εἰς τὸν «Παρμενίδην» καὶ τὸν «Σοφιστήν». Δεύτερον: ἡ ἀναγωγή ὅλων τῶν ἐν ἰσχύϊ ἀρχῶν τῆς ἐπιστήμης εἰς κατὰ τελευταῖον λόγον θεμελιούσας, εἰς θεμελιώδεις ἀρχάς· τὸ κλασσικὸν διὰ ταύτας χωρίον εἶνε τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ «Φαίδωνος». Καὶ τρίτον: ἡ θεμελίωσις ὅλων τῶν καθ' ἕκαστον ἐπιστημῶν εἰς συστηματικὴν τινα ἐνότητα, εἰς τὴν ὁποίαν αὐταὶ καθ' ὄρισμένην τάξιν, ἀναλόγως τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν ἐξαρτήσεως καὶ συγγενείας, ἀνάγονται τελειωτικῶς εἰς μίαν κοινὴν θεμελιώδη ἐπιστήμην, τὴν ἐπιστήμην τῆς μεθόδου, τὴν Λελεκτικήν. Τὴν ὑψίστην ταύτην ἰδέαν σχεδιάζει κατὰ πρῶτον τὸ «Συμπόσιον» δι' ἀπλῶν καὶ διαυγῶν γενικῶν γραμμῶν, ἀναπτύσσει δὲ λεπτομερῶς ἡ «Πολιτεία».

Εἶνε φανερὸν ὅτι τὰ τρία ταῦτα πράγματα ἀπαραιτήτως ἀνήκουσιν ὁμοῦ, ὅτι ἀπαιτοῦσιν ἀμοιβαίως ἀλλήλα· ἠνομένα ὅμως ἀποτελοῦσι τὴν μεγίστην πρόοδον, τὸ αἰδίων ἔργον τῆς πλατωνικῆς διαλεκτικῆς. Αὐτὴν φορὰν τίθενται ὑπ' αὐτῆς τὰ θεμέλια τῆς ἐπιστήμης ἀπὸ τυπικῆς ἀπόψεως· εἶνε δὲ τοῦτο πολὺ διάφορον τοῦ ἀπλοῦ τονισμοῦ τῆς ἐννοίας ὡς τοῦ γενικοῦ ὄργανου τῆς γνώσεως. Βεβαίως ὡς ἀφετηρία τῶν μεταγενεστέρων τούτων ἀποκτημάτων θὰ ἐχρησίμευσεν ἡ ἀνακάλυψις τοῦ καθαρῶς ἐν τῇ διανοήσει τεθειμένου εἶναι, τοῦ ὁποίου τὰ πρῶτα σχετικῶς σαφῆ ἴχνη εὐρίσκομεν εἰς τὸν «Φαίδρον»: ἴσως μάλιστα κατὰ τὴν εὐτυχῆ ἐκείνην στιγμὴν, ὅταν ἔλαβε συνείδησιν τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης, γὰρ ἀφυπνίσθη ἐν τῷ Πλάτωνι καὶ ἡ πρώτη προαισθήσις τῶν πολὺ σπουδαιότερων ἐκείνων προβλημάτων· καὶ τὴν ἔκφρασιν ἀκόμη ταιαύτης συναισθήσεως ἐνδεχόμενον λεπτοτέρα τις αἰσθήσις νὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ διακρίνη διὰ τῶν γραμμῶν τοῦ «Φαίδρου»: ὁμολογῶ ὅμως ὅτι παρ' ὅλην τὴν καλὴν μου θέλησιν δὲν κατώρθωσα νὰ εὔρω καμμίαν εἰς τὴν βίβλον ἀντέχουσαν ἀπόδειξιν ὅτι ὅλα ἐκεῖνα τὰ βήματα ἢ καὶ ἐν μόνον ἐξ αὐτῶν εὐρίσκετο ἤδη ἐν σαφεῖ ἐπαγνώσει· πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς διανοίας τοῦ συγγραφέως τοῦ «Φαίδρου». Τοῦναντίον μάλιστα μόλις ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου ἐφαρμόσωμεν τὸ μέτρον τῆς τελείως ἀνεπτυγμένης διαλεκτικῆς τῶν μνημονευθέντων τεσσάρων συγγραμμάτων ἀνευρίσκομεν ἐν αὐτῶν μόνον πλήρη προαισθήσεων ψηλαφίσματα καὶ δοκιμαίαι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα πάντως ἀβέβαια ἀκόμη, ἐνῶ οἱ διάλογοι ἐκεῖνοι βαδίζουσι πρὸς τὸ τέλος κατ' εὐθείαν καὶ στερεῶ τῷ βήματι, καὶ φθάνουσιν εἰς αὐτὸ διὰ ἀναμφιβόλων καὶ σαφῶν διατυπώσεων τῶν συλλογισμῶν αὐτῶν. Ὡς ὑπερῷον

νον δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ θεωρήσωμεν μόνον τὸν παράδοξον τρόπον τῆς περιγραφῆς τοῦ διαλόγου τούτου, ἀλλὰ τοῦναντίον ὁ τρόπος οὗτος τοῦ περιγράφειν γίνεται καταληπτὸς ἐκ τῆς προϋποθέσεως ὅτι ὁ συγγραφεὺς δὲν εἶδεν ἀκόμη ἐν πλήρει διαυγείᾳ καὶ δὲν κατεῖχεν λογικῶς αὐτὰς ἀκριβῶς τὰς ιδέας αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσι τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔργου· ὅτι ὁ ἴδιος, οἷονεὶ θαμβωμένος ἀκόμη ἐκ τῆς νέας λάμπσεως, μόλις καὶ μετὰ βίας εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἀρπάσῃ καὶ νὰ μεταδώσῃ σαφῶς ἐλάχιστόν τι μέρος ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ, ὡς ἐν αἰφνιδίως ἀπτομένῳ καὶ ἐπίσης αἰφνιδίως σβεννυμένῳ φωτὶ, ὁραθέντων. Φοβοῦμαι ὅτι ἀπαιτεῖται ποιά τις ὑπερευαισθησία περὶ τὴν ἐρμηνείαν διὰ νὰ κατορθώσωμεν νὰ ἀνακαλύψωμεν ἐν τῷ «Φαίδρῳ», ὅσον ἀφορᾷ τὰς μνημονευθείσας διαλεκτικὰς θεωρίας, περισσότερόν τι ἢ τοιαῦτα ἀόριστα προαισθήματα. Ἐν πολλοῖς μάλιστα νομίζω ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ παραγνωρίσῃ τις τὸ σκοτεινόν, καὶ δὴ ἐν μέρει συγκεχυμένον, τῆς πρώτης συλλήψεως.

1. Ὁ «Θεαίτητος» (185 ε.) διακρίνει, καίτοι ἄνευ αὐστηρᾶς συστηματικῆς ἐνότητος, σειρὰν γενικῶν, ἐπὶ πάντων τῶν πραγμάτων κοινῶς ἐπεκτεινομένων, ἄρα θεμελιωδῶν ἐννοιῶν: εἶναι καὶ μὴ εἶναι, ταυτότητα, διαφορὰν, ἀντίθεσιν· κατὰ ποιὸν ὁμοιότητα καὶ ἀνομοιότητα, κατὰ ποσὸν ἐνότητα, ἀριθμὸν, ἐπίσης καὶ ἄρτιον καὶ περιττὸν καὶ ὅ,τι πρὸς ταῦτα σχετίζεται, τοῦτέστιν ἐν γένει τὰ μαθηματικά· μετὰ ταῦτα ἀναφέρει: ὠραῖον καὶ ἀγαθὸν μετὰ τῶν ἀντιθέτων αὐτῶν. Ἐκτὸς λοιπὸν τῶν θεμελιωδῶν ἐννοιῶν τῆς θεωρητικῆς γνώσεως ἀπαριθμοῦνται καὶ αἱ τῆς πρακτικῆς· τὰ δύο δὲ ταῦτα πεδία σαφῶς δηλοῦνται διὰ τῶν ὅρων εἶναι (*οὐσία*) καὶ ἀξία (*ὄφελία* 185 C).

Εἶνε ἀδύνατον νὰ φαντασθῶμεν ὅτι ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Φαίδρου» δὲν ἐγνώριζεν ἤδη καλῶς τὰς ἐννοίας ταύτας, διότι εἰς πᾶσαν ἔρευναν ἀφορῶσαν τὰς ἐννοίας καθ' ἑαυτὰς ἦτο ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὅπωςδήποτε λόγος περὶ ἐνότητος, ταυτότητος, εἶναι, μὴ εἶναι κ. λ. π. ἀκριβῶς ἐπειδὴ εἶνε αὐταὶ θεμελιώδεις ἐννοιαί. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ μνεία τοῦλάχιστον τῶν τριῶν θεμάτων τοῦ συγγράμματος τοῦ Ζήνωνος (Φαῖδρ. 261 D, προβλ. Παρμ. 127 E, 129 D), ἀποδεικνύει ὅτι ἤδη εἶχον ἐλκύσει τὴν προσοχὴν τοῦ Πλάτωνος τοιούτου εἶδους καθαραὶ θεμελιώδεις ἐννοιαί, ἀσφαλῶς ὅμως ἐν τῷ «Φαίδρῳ» δὲν ἐξαίρονται αὐταὶ ὡς θεμελιώδεις ἐννοιαί, ὡς αἱ κατ' ἐξοχὴν πρῶται καὶ γενικαὶ τοιαῦται· ἄλλως τε οὔτε καὶ ἀποδεικνύεται ὅπως οὖν σαφῶς ὅτι ἐπιζητεῖται ὁ καθορισμὸς αὐτῶν. Γενικῶς ζητεῖται ἡ σύνδεσις τοῦ ποικίλου (τῶν πολλῶν) εἰς ἐνότητα ἐν τῇ ἐννοίᾳ. Ἐνῶ ὅμως προκειμένου περὶ διαιρέσεως προδιαγράφεται ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἐξακολουθήσωμεν αὐτὴν μέχρι τοῦ ἀδιαιρέτου, δὲν διατυποῦται ἡ ἀνάλογος ἀπαίτησις καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν σύνδεσιν, νὰ ἐξακολουθήσωμεν τ. ἐ. αὐτὴν ἀνατρέχοντες μέχρι τῶν τελευταίων ἀπλῶν τρόπων συνδέσεως, ἐκείνων οἱ ὁποῖοι νὰ μὴ δύνανται πλέον νὰ νοηθῶσιν ὡς συνδέσεις ἀκόμη.

ἀπλουστέρων τοιούτων, τοῦθ' ὅπερ, ὡς γίνεται τοῦτο βραδύτερον ἐν τῷ «Σοφιστῇ», θὰ μᾶς ἔφερεν εἰς τὴν σαφεστάτην διατύπωσιν τοῦ ζητήματος: τοῦ καθορισμοῦ τῶν θεμελιωδῶν ἐννοιῶν, καὶ πάντως εἰς αὐτὰς ταύτας τὰς πρώτας ἐξ αὐτῶν.

Ἐὰν μάλιστα ἐξετάσωμεν πόσας ἐννοίας ἀναφέρει ὁ «Φαῖδρος» ὡς παραδείγματα καθαρῶν θέσεων τῆς διανοήσεως θὰ ἴδωμεν τὸ ἐξῆς παράδοξον, ὅτι αἱ θεμελιώδεις ἐννοιαὶ τῆς θεωρητικῆς γνώσεως αἱ ὅποια εἰς τὸν «Θεαίτητον» καὶ τὸν «Φαῖδρον» κατὰ πολὺ προηγουῦνται τῶν λοιπῶν καὶ αἱ ὅποια εἰς τὸν «Σοφιστὴν» μόναι ἀποκλειστικῶς λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν, οὐδὲ κἄν συγκαταλέγονται μετὰ τῶν Ἰδεῶν ἐν τῷ «Φαῖδρῳ», ἀλλ' ὡς ταυτῶν ἀπαριθμοῦνται μόνον (πρῶτον) αἱ γενικαὶ ἐννοιαὶ: καθαρὰ γνώσις καὶ καθαρὸν εἶναι ἐν γένει, μετὰ τοῦτο (δεύτερον) αἱ ἐννοιαὶ τῆς ἠθικῆς, αἱ ὅποια ἀντιπροσωπεύονται ἐν τῇ μὴ ποιητικῇ περιγραφῇ τοῦ δευτέρου μέρους ὑπὸ τῆς πρὸ πολλοῦ γνωστῆς καὶ ἀπὸ τοῦ «Κρίτωνος» καὶ ἐντεῦθεν στερεοτύπως ἐπιναλαμβανομένης τριάδος τοῦ δικαίου, ἀγαθοῦ, ὁραίου (260 A, 276 C, καὶ ἄλλ.), καὶ παρασιζόνται εἰς τὴν καίτοις ἐλευθερὰν περιγραφὴν τοῦ τρίτου λόγου, ὑπὸ τὴν μορφήν τῶν σωκρατικῶν ἐννοιῶν τῆς ἀρετῆς, δικαιοσύνης, σωφροσύνης (247 D, 250 B, 254 B), φρονήσεως, πρακτικοῦ νοῦ (φρόνησις 250 D): τούτων διακρίνεται (τρίτον) τὸ κάλλος ὡς τοῦτο συνεζητήθη προηγουμένως, καὶ τὸ εὑρισκόμενον, τρόπον τινά, κατὰ μίαν βαθμίδα πλησιέστερον πρὸς τὸν αἰσθητὸν κόσμον (250 B D 254 B στενωῶς συνδεόμενον πρὸς τὴν σωφροσύνην τὴν μόνην ἐνταῦθα ἀντιπρόσωπον τοῦ πεδίου τῆς ἠθικῆς). Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη θελήσωμεν, ἐπιδεικνύοντες παράτολμον ἐπιείκειαν, νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ ἀληθὴς γνώσις τῆς ὁποίας ἀντικείμενον εἶνε «αὐτὸ ὃ ἐστὶ τὸ εἶναι» σημαίνει ὄχι γενικῶς τὴν ἐξ ἐννοιῶν γνώσιν καὶ ὡς ἀντικείμενον αὐτῆς τὸ ἐννοιολογικὸν εἶναι, ἀλλ' εἰδικῶς τὴν θεωρητικὴν γνώσιν καὶ τὸ ὑπ' αὐτῆς τιθέμενον εἶδος τοῦ εἶναι, πρὸς τὰ ὅποια νὰ ἐφαναζόμεθα ὡς οἶονεὶ ἀνταποκρινόμενα τὰ πεδία τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ ὁραίου, πάλιν ἐξακολουθεῖ νὰ εἶνε ἄξιον ἀπορίας, πῶς εἰς τὰ λεγόμενα περὶ τοῦ ἔργου τῆς διαλεκτικῆς, τὰ ὅποια ὡς γνωστὸν ἀποτελοῦσι τὴν μόνην σταθερὰν βᾶσιν πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ τρίτου λόγου, ἐξαφανίζεται πᾶν ἴχνος τοιαύτης διακρίσεως, γίνεσθαι δὲ λόγος κυρίως μόνον περὶ τῶν ἐννοιῶν τῆς ἠθικῆς (καὶ τῶν τῆς ψυχολογίας, περὶ ὧν ὅμως βραδύτερον): παράδοξον ἐπίσης πῶς ὀλόκληρος ὁ κύκλος τῶν θεμελιωδῶν ἐννοιῶν τῶν μαθηματικῶν, τὰ ὅποια συνήθως αὐτόχρονα πρωταγωνιστοῦσιν εἰς πᾶσαν λεπτομερεστέραν ἀνάλυσιν τῆς διαλεκτικῆς, οὐδαμοῦ οὐδὲ πόρρωθεν κἄν μνημονεύεται ἐν τῷ «Φαῖδρῳ». Κάπου εἰς τὸ βάθος θὰ κρύπτονται βεβαίως τὰ μαθηματικά: ἀλλὰ τὸ νὰ δύνανται ταῦτα νὰ κρύπτονται τόσον πολὺ εἰς τὸ βάθος εἰς ὀλόκληρον διάλογον, κατέχοντα πρωτεύουσαν θέσιν ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς διαλεκτικῆς

μεθόδου, ἀποδεικνύει, νομίζω, ἰσχυρῶς ὅτι δὲν κατηννοήθη ἀκόμη ἀρκούντως σαφῶς ἡ μέθοδος αὕτη.

2. Ὁ «Φαίδων» (100 ε.) ζητεῖ θεμελιώδεις ἀρχάς. Εἰς πᾶσαν ἐπιστημονικὴν ἀνάπτυξιν ἰδεῶν εἶνε ἀνάγκη πρῶτιστως νὰ καθορίσωμεν τὴν σχετικὴν θεμελιώδη ἀρχὴν (μείζονα πρότασιν τῆς συναγωγῆς, *ὑπόθεσιν*) ἐκ τῆς ὁποίας ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα. Μετὰ ταῦτα ὀφείλομεν ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἐρευνήσωμεν ἐὰν ἐπιβεβαιουῦσιν αὐτὴν πάντα τὰ ἐξ αὐτῆς ἐξαγόμενα συμπεράσματα, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς διαρκῶς γενικωτέρας, μείζονας προτάσεις, μέχρις ὅτου φθάσωμεν εἰς «ἰκανήν», τ. ἔ. μὴ προϋποθέτουσαν ἄλλην, ἀληθῶς «πρώτην» πρότασιν (107 Β) ἢ ἀρχὴν (101 Β). Εἰς τὸ ἀνώτατον αὐτῶν σημεῖον καλύπτουσιν ἀλλήλας ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ καὶ ἡ θεμελιώδης ἔννοια, διότι σαφῶς ἔννοεῖ ὁ Πλάτων, ὡς καὶ ὁ Καπτ, ὅτι αἱ ἔννοιαι εἶνε κατ' ἀρχὴν «κατηγορούμενα δυνατῶν κρίσεων». Αὐτὸ τοῦτο τὸ νόημα τῶν καθαρῶν ἔννοιῶν (τοῦ *δ ἔστι*) καὶ τῆς λειτουργίας αὐτῶν ἐν τῇ γνώσει, ἐξηγεῖται διὰ τῆς μεθόδου τῆς ἀναδρομικῆς θεμελιώσεως ἐπὶ μείζονων προτάσεων μέχρι τελευταίων ἀνωτάτων τοιούτων ἢ συναγωγῆ θεμελιοῦ τὸν ὄρισμόν. Κατὰ συνέπειαν ἡ θεμελίωσις ὅλων τῶν κρίσεων ἐπὶ θεμελιωδῶν κρίσεων σημαίνει τὴν θεμελίωσιν ὅλων τῶν ἔννοιῶν ἐπὶ θεμελιωδῶν τοιούτων, τ. ἔ. ὅλων τῶν ἰσχυρῶν προσδιορισμῶν (εἰς τὰς κρίσεις) ἐπὶ θεμελιωδῶν προσδιορισμῶν. Τὸ «ἰκανόν» τ. ἔ. ἔπαρκῶς, ριζικῶς θεμελιωμένον νόημα τοῦ κατηγορουμένου π. χ. ἀγαθόν, ὠραῖον κ.τ.λ., ἰδοὺ τί εἶνε ἡ «Ἰδέα» τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ ὠραίου κ.τ.λ. ἡ δὲ ὀρθὴ ὑπαγωγή ὑπὸ τὸν ἰκανὸν ὄρισμόν τοῦ κατηγορουμένου, τοῦτο εἶνε ἡ «μέθεξις» τῆς Ἰδέας ἡ ὁποία μόνη δίδει ἰκανοποιητικὴν ἀπάντησιν εἰς πᾶσαν ἐρώτησιν: «διατί εἶνε ὅ,τι εἶνε, γίνεται ὅ,τι γίνεται». Μεταξὺ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ «Φαίδωνος» καὶ τῶν θεμελιωδῶν ἔννοιῶν τοῦ «Θεαίτητος» ὑπάρχει καὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον τελειοτάτη συμφωνία. Σχεδὸν πᾶν ὅ,τι ἀναφέρει ὁ «Θεαίτητος», ὑπὸ τύπον ἔννοιας, ἐπαναλαμβάνει ὁ «Φαίδων» ὑπὸ τύπον θεμελιώδους ἀρχῆς. Τόσον αἱ στοιχειώδεις ἔννοιαι τῆς λογικῆς ὅσον καὶ αἱ τῶν μαθηματικῶν καὶ τῆς ἠθικῆς, εἶνε παροῦσαι, αἱ δὲ δύο πρῶται προπαρασκευάζουσι τὴν μειάβασιν εἰς τὸ πεδίον τῆς φυσικῆς, τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦδε, καὶ ἐν γένει, ὀλιγώτερον ἐπεξεργάσθη ὁ Πλάτων.

Ἄπο τὸν «Φαίδρον» ἐλλεῖπει οἰαδίποτε σαφῆς ἔνδειξις ὅτι ἦσαν ἤδη γνωσταὶ εἰς τὸν συγγραφέα αἱ σπουδαιόταται καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν τῆς περὶ τῶν Ἰδεῶν θεωρίας αὐτόχρομα κρίσιμοι αὐταὶ ἀκέραιαι τοῦ «Φαίδωνος». Ἰσως μάλιστα ἐπιτρέπεται νὰ ὑποστηρίξῃ τις ὅτι τοῦτο εἶνε ἀπολύτως ἀδύνατον, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ περιεχομένου τοῦ διαλόγου ὃ ὅτι πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ἐξαφανισθῇ πᾶν ἴχνος αὐτῶν εἰς τὴν κατὰ τὰ ἄλλα τόσον ἀκριβῆ καὶ σαφῆ περιγραφὴν τοῦ ἔργου τῆς διαλεκτικῆς; Βεβαίως καὶ ἐνταῦθα ἡ ἔννοια σημαίνει τὸ κατηγορούμενον

ἐν τῇ κρίσει. Ἄλλὰ οὐδεμία, οὐδὲ πόρρωθεν κἄν, κατὰ τὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου τῆς διαλεκτικῆς, γίνεται μνεΐα τόσον τῶν καθαρῶν θεμελιωδῶν ἐννοιῶν, περὶ τῆς συστηματικῆς συσχετίσεως πασῶν τῶν καθαρῶν θέσεων ἐντὸς ὁρισμένων θεμελιωδῶν θέσεων, εἰς τὰς ὁποίας ὅλαι ὑφείλουσι νὰ νὰ ἀνάγονται, ὅσον ἀκριβῶς καὶ τῶν καθαρῶν θεμελιωδῶν κρίσεων εἰς τὰς ὁποίας ὁμοίως ὅλαι αἱ καθαρῶς δυνάμεναι νὰ συναχθῶσι ὑφείλουσι νὰ συνέχωνται, νὰ ζητῶσι καὶ εὐρίσκωσι τὸ κοινὸν αὐτῶν τελευταῖον σημεῖον ἐνώσεως.

Καὶ εἶε μὲν βέβαιον ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἐκ συναγωγῆς ἀποδείξεως εἶνε ἤδη καλῶς γνωστὸς εἰς τὸν «Μένωνα» καὶ τὸν «Γοργίαν», ὅπου συναντῶνται καὶ αὐτὸς ὁ ὄρος «ὑπόθεσις», ἐν τῇ ἀπλῇ ἐννοίᾳ τῆς μείζονος προτάσεως τῆς συναγωγῆς· θὰ ἦτο ἄλλως τε θαῦμα εἴαν ὁ «Φαῖδρος» ἠγνόει ἐν γένει καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν μέθοδον τῆς ἀποδείξεως. Τὸ ὅτι ὅμως γνωρίζεται καὶ ἐφαρμόζει αὐτὴν ἐν τῇ ἀποδείξει τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς (245 C ε.), κίμνει δὲ χρῆσιν καὶ τῶν ὄρων **ἀρχή** καὶ **ἀπόδειξις**, οὐδόλως σημαίνει ὅτι ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Φαίδρου» εἶχεν ἤδη πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν μέθοδον τῶν ὑποθέσεων, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ «Φαίδωνος», καὶ τὴν διὰ ταύτης ἐμβριθεῖ καὶ καθαρὰν διαφώτισιν τῆς Ἰδέας, πολὺ δ' ὀλιγώτερον ὅτι σαφῶς κλητηνέει ταύτην. Ὅσονδήποτε μεγάλην διαλεκτικὴν ἀξίαν καὶ ἀποδώσωμεν εἰς τὴν ἐκεί ἐκτεθειμένην ἀπόδειξιν, κατ' οὐσίαν ἀποτελεῖται αὕτη ἐκ γνωστῶν ἤδη στοιχείων τῆς πρὸ τοῦ Σωκράτους φιλοσοφίας τῶν Φυσικῶν (τοῦ Ἀναξίμανδρου καὶ Ἀλκμαίονος) καὶ στηρίζεται εἰς τὸ κρίσιμον αὐτῆς σημεῖον ἀπλῶς ἐπὶ τῆς παραδεδομένης περὶ ψυχῆς ἰδέας τῶν ἀρχαίων ὡς ἑξῆς: πρῶτον ἀποδεικνύεται συναγωγικῶς ἡ ἀνάγκη ἐν γένει τῆς ἐς αἰεὶ διατηρήσεως πρώτης τινὸς κινήσεως ἀρχῆς, ἀμέσως δὲ μετὰ ταῦτα, ἄνευ θεωρητικῆς τινος μεσολαβήσεως, ἀποτολμᾶται ὁ ὁρισμὸς ὅτι σῶμα τὸ ὁποῖον ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὴν πηγὴν τῆς κινήσεως εἶνε ἔμψυχον, ἄρα ψυχὴ εἶνε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κινεῖ αὐτὸ ἑαυτό, κατὰ συνέπειαν ἀρχεγόνως, ἄρα, αὕτη παραμένει ἐς αἰεὶ. Ἡ λέξις «ἀρχή» δὲν λαμβάνεται ἐκεῖ ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν σημασίαν πρώτης θεμελιώδους ἀρχῆς. Εἰς τὸ κείμενον ἀναγινώσκομεν: **Ἀρχή** (σημεῖον ἐνάρεως) Ἡ ἀφετηρία (ἀρχή) τῆς ἀποδείξεως ἔχει ὡς ἑξῆς: «πᾶσα ψυχὴ ἀθάνατος» (τοῦτο ἀποτελεῖ ἀπλῶς τὴν θέσιν) «τὸ γὰρ ἀεικίνητον ἀθάνατον» καὶ τοῦτο ὅμως δὲν εἶνε ἀκόμη ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ ἐκ τῆς ὁποίας θὰ ἐξαχθῶσι τὰ συμπεράσματα· ἀλλὰ μόνον ἡ ἐπακολουθοῦσα μεσαία πρότασις «μόνον δὲ τὸ ἑαυτὸ κινεῖν ὅτι αὐτὸ εἶνε πηγὴ καὶ ἑναρξίς τῆς κινήσεως, τοῦτο κινεῖται ἐς αἰεὶ», φέρει ἡμῶς εἰς τὴν πραγματικὴν μείζονα πρότασιν τῆς συναγωγῆς: «ἀνάγκη νὰ ὑπάρχη ἑναρξίς τῆς κινήσεως, διότι ἄλλως δὲν δύναται νὰ ὑπάρξη αὐτὴ αὕτη ἡ κίνησις». Κατὰ συνέπειαν «ἀρχή» τῆς ἀποδείξεως δὲν σημαίνει ἐνταῦθα τὴν τελευταίαν μείζονα πρότασιν ἐκ τῆς ὁποίας συνάγεται τι, ἀλλὰ πρότασιν ἡ ὁποία καὶ αὕτη ἔχει ἀνάγκην ἀπο-

δείξεως καὶ ἡ ὁποία μετὰ ταῦτα ἀναδρομικῶς ἀνάγεται μέχρι τῶν προϋποθέσεων αὐτῆς, δηλοῦται ἄρα διὰ τῆς ἐκφράσεως ταύτης ἢ διδακτικῆ μᾶλλον ἢ ἡ λογικῆ ἀφειρητρία. Ἐν αὐτῷ ἄλλως τε συμβαίνει καὶ εἰς ἕτερον χωρίον (273 C). Καὶ ἂν ὅμως ἀκόμη τὸ μοναδικὸν τοῦτο ἐν τῷ «Φαῖδρω» παράδειγμα πραγματικῆς ἀποδείξεως παρουσίαζε διαλεκτικῶς μεγαλύτεραν διαύγειαν, πάλιν ἴσθι ἐξηκολούθει νὰ εἶνε ἄξιον ἀπορίας πῶς ὄχι μόνον δὲν ἐξαίρεται γενικῶς ἡ «ἀπόδειξις»—οὐχὶ ὡς ἐν μέρος ἀλλ' ὡς τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς μεθόδου—ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀπαριθμησίαν τῶν θεμελιωδῶν στοιχείων τῆς διαλεκτικῆς μεθόδου μόνον περὶ ὁρισμοῦ καὶ διαιρέσεως γίνεται λόγος· δὲν μνημονεύεται ἡ συναγωγή πολὺ δ' ὀλιγώτερον ἐξηγεῖται δι' αὐτῆς ἢ ἀνάγεται εἰς αὐτὴν ἢ λειτουργία τῶν καθαρῶν ἐννοιῶν, ὡς γίνεται τοῦτο εἰς τὸν «Φαίδωνα». Δυσκόλως ὡς ἐκ τούτου εἶνε δυνατὸν νὰ ἐξαγάγῃ τις συμπέρασμα ἄλλο ἢ ὅτι γράφων τὸν «Φαῖδρον» δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀνυπωθῆ ὁ Πλάτων μέχρι τῶν ἀποφοριστικῶν ἐκείνων ἀπόψεων τοῦ «Φαίδωνος».

3. Ἀκόμη ὀλιγώτερον δύναμαι νὰ εὔρω εἰς τὸν «Φαῖδρον» συστηματικὴν κατὰ τάξιν τῶν ἐπιστημῶν ὁμοίαν πρὸς τὴν ἐκτιθεμένην εἰς τὸ «Συμπόσιον» καὶ τὴν «Πολιτείαν». Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁ «ὑπερουρανίος τόπος» (247 C) ἀνταποκρίνεται ἀρκούντως πρὸς τὸν «νοητὸν χῶρον» τῆς «Πολιτείας» (508 C, 517 B καὶ ἰδίως 509 D) ὅπου ὁ **οὐρανός** ἐρμηνεύεται ἐτυμολογικῶς ὡς τὸ **δρατὸν**, εἰς τρόπον ὥστε πρὸς τὸν δρατὸν κόσμον ἀντιτίθεται ὁ νοητὸς ὑπὲρ κόσμος, ἄρα καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ «ὑπερουρανίου τόπου». Ὡς τοιοῦτον ἀδιστακτῶς δυνάμεθα καὶ ἐν τῷ «Φαῖδρω» νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὴν διαλεκτικὴν ἢ τὴν καθαρὰν ἐννοιολογίαν ὡς τὸ ἕμιστον τ. ἔ. ἐπιστημονικὸν ἔδαφος· οὕτω δὲ δὲν λείπει οὔτε αὕτη ἢ κορωνίς τοῦ οἰκοδομήματος τῶν ἐπιστημῶν (Πολιτ. 534 E). Τοῦτο ἄλλως τε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἀνεγνωρίσαμεν ὡς τὸ κατ' οὐσίαν νέον ἐν τῷ «Φαῖδρω». Ἡ μεγίστη ὅμως σπουδαιότης τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν ἐπιστημῶν εἰς τὸ «Συμπόσιον» καὶ τὴν «Πολιτείαν» δὲν ἐγκείται τόσον εἰς τὴν ἐπίσταντα ταύτην, ὅσον εἰς τὴν ἐπαγωγικὴν ἀνοδὸν, εἰς τὴν ἀδιάκοπον πρόοδον ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ μέχρι τοῦ νοητοῦ. Ἀκριβῶς τοῦτο ἐλλεῖπει ἐντελῶς ἀπὸ τὸν «Φαῖδρον». Ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ ἀνωτάτου σημείου τῆς γνώσεως ἐν τῇ θεωρίᾳ τῶν καθαρῶν ἐννοιῶν παρηγκώνισεν ἐντελῶς τὸ διὰ τὴν συστηματικὴν ὀργάνωσιν τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος καὶ ἰδίως τῶν κατωτέρων αὐτοῦ ὀρόφων καὶ τοῦ στερεοῦ βᾶθρου δηλ. τῆς πείρας. Διακρίνεται μὲ ἄλλας λέξεις τὸ πεδίου τῶν αἰσθητῶν ἀντικειμένων ἀπὸ τῶν νοητῶν, ἀλλ' ἀμφοτέρω παρῶν παρουσιάζονται ὡς ἐντελῶς ἀποκεχωρισμένα ἀλλήλων, διότι πρὸ παντὸς ἐλλεῖπει τὸ μεταξὺ τῶν δύο μεσολαβοῦν τ. ἔ. ἡ μέθοδος τῶν μαθηματικῶν.

Ἐλλεῖπει ὅμως ἐπίσης, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ὁ σαφὴς καθορισμὸς

τοῦ τελευταίου σκοποῦ διότι δὲν εἶνε ἐπαρκῆς καθορισμὸς τοῦ ἔργου τῆς διαλεκτικῆς τὸ νὰ ἐξαρθῶσι γενικῶς ἡ ἔννοια ἐν γένει, τοῦτο ἄλλως τε ἔπραξεν ἤδη ὁ Σωκράτης, καὶ αἱ ἐκ ταύτης εὐκόλως ἐξελισσόμεναι θεμελιώδεις μέθοδοι τῆς ἐνώσεως καὶ τοῦ χωρισμοῦ ἀναμένει τις, τοῦναντίον, οὐσιαστικώτερον καθορισμὸν τοῦ τελευταίου ἀντικειμένου τῆς θεμελιώδους ἐπιστήμης. Ὡς τοιοῦτον ὑποδεικνύεται ὑπὸ τοῦ «Συμποσίου» τὸ ὠραῖον, ὑπὸ τῆς «Πολιτείας» τὸ ἀγαθόν. Ἀνωτέρω, σελ. 64 ἐλέγχθη κατὰ πόσον δικαιολογεῖται ἡ διπλῆ αὕτη ἔκφρασις· τὸ ὠραῖον σημαίνει μᾶλλον τὴν μέθοδον τῆς ἐνοποιήσεως ὡς τοιαύτην, τὸ ἀγαθὸν μᾶλλον αὐτὴν τὴν τελευταίαν ἀπόλυτον ἐνότητα· ἐκεῖνο μᾶλλον τὴν ὁδόν, ταῦτο μᾶλλον τὸ τέρας. Ἀλλὰ τὸ ἀπείρως μακρὰν εἰρησκόμενον τέρας ἐκφραίζει τελειοκῶς καὶ τοῦτο ἄλλὰ δι' ἄλλων λέξεων, καὶ τὴν κατεύθυνσιν· καὶ οὕτω πάλιν, κατ' οὐσίαν ταυτίζονται ἀμφοτέρω.

Δὲν γίνεται φανερὸν εἶναι ὁ Πλάτων ἐφαντάσθη τὴν σχέσιν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ ὠραίου ἐν τῷ «Φαῖδρῳ» ἀνίλογον ὁπωσδήποτε πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα. Τὸ ὠραῖον, ἐν πίσῃ περιπτώσει, τίθεται εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν εἰς τὴν ὁποίαν τίθενται καὶ αἱ ὑπὸ διαφόρους ὀνομασίας—ἀκριβῶς δὲ ὄχι ὑπὸ τὴν μίαν περιληπτικὴν ὀνομασίαν τοῦ ἀγαθοῦ—ἐμφανιζόμεναι ἔννοιαί τῆς ἠθικῆς. Κατὰ τὸ χωρίον 250 D θὰ ἦτο ἴσως δυνατόν νὰ θεωρηθῆ ὡς μόνος ἀντιπρόσωπος τοῦ πεδίου τῆς ἠθικῆς καὶ κατὰ συνέπειαν, ὡς ἀνωτάτη ἐν γένει ἔννοια ἡ τῆς **φρονήσεως**. Ταῦτο συμφωνεῖ πρὸς τὴν πρώτην σειρὰν τῶν συγγραμμάτων, ὄχι ὅμως καὶ πρὸς τὴν «Πολιτείαν», ὅπου ἡ ἐρμηνεία τοῦ ἀγαθοῦ διὰ τῆς φρονήσεως ἀποκρούεται ὡς ἀνεπαρκῆς· διότι θὰ ἔπρεπεν ἀμέσως νὰ ἐρωτήσωμεν: ποίας φρονήσεως; κατ' ἀνάγκην δὲ (προβλ. Χαρι. 174 B ε.) νὰ ἀπαντήσωμεν: τῆς ἐχούσης ὡς ἀντικείμενον τὸ ἀγαθόν, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἦτο φαῦλος κύκλος (Πολιτ. 505 ε.). Ἡ εἰς ἀντιθέσειν νὰ λάβωμεν (κατὰ τὰ χωρία 247D καὶ 249 C) τὴν καθαρὰν γνῶσιν καὶ τὸ καθαρὸν εἶναι ὡς τὰς ἀνωτάτας ἔννοιαι, τότε τὴν μὲν ἀντίρρησιν ὅτι οὕτω ἔχομεν δύο τελευταίας ἔννοιαι καὶ ὄχι μίαν, θὰ ἠδυνάμεθα ὁπωσδήποτε νὰ ἀποκρούσωμεν, ὑποδεικνύοντες τὸ ἀναπόφρευκτον τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν σχέσεως· ἀνυπέρβλητον ὅμως θὰ παρέμενε τὸ πρόσκομμα ὅτι ἤδη κατὰ τὰ «Συμπόσιον» τὸ ὕψιστον ἀντικείμενον τῆς μαθήσεως δὲν δύναται νὰ εἶνε ἐπιστημονικὴ τις ἀρχὴ ἢ γνῶσις τις, κατὰ δὲ τὴν «Πολιτείαν» ὀφείλει νὰ εἶνε κατὰ ἀνώτερον τοῦ εἶναι καὶ τῆς γνώσεως, κατὰ θεμελιωδέστερον καὶ ἀπὸ τὰ δύο καὶ ἐν τῇ μεγίστῃ ταύτῃ δυνάμει νὰ εἶνε τὸ ἀγαθόν. Ἀδύνατον ἄρα νὰ ἐπέλθῃ τελεία συμφωνία μεταξὺ τοῦ «Φαῖδρου» ἀπ' ἐνός, τοῦ «Συμποσίου» καὶ τῆς «Πολιτείας» ἀπ' ἑτέρου· μεταξὺ τῶν δύο δὲν ἔχει θέσιν ὁ «Φαῖδρος», διότι μεταξὺ των εἶνε ἐντελῶς σύμφωνα τὰ δύο ἔργα· οὔτε θὰ δυνηθῆ τις εὐκόλως νὰ ὑποστηρίξῃ, μετὰ τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, ὅτι ὁ «Φαῖδρος» σημαίνει πρόοδον πρὸς μεγαλειτέραν σαφήνειαν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ δύο ἄλλα

ἔργα, οὔτε ἀπὸ ἄλλο τι ἐπιβεβαιούται ἡ γνώμη αὕτη. Ὡς μόνη λύσις ἄρα ἀπομένει ὅτι προηγείται ἀμφοτέρων καὶ ὅτι τὰ ἐκεῖ σαφῶς καὶ εὐκρινῶς ἀναπτυσσόμενα, ἐκθέτει ἐνταῦθα ὁ Πλάτων ὡς ἀβέβαια προαισθηήματα καὶ κατὰ συνέπειαν χωρὶς τὰ ὁρισμένα διακριτικὰ ὄρια τῶν ἐννοιῶν τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ ἐκεῖ.

Ἡ μήπως θέλη τις νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι μετanoήσας ὁ Πλάτων ἐγκαταλείπει ἐν τῷ «Φαῖδρῳ» τὸ ὑπερβολικὸν τῆς ἀννηρώσεως τοῦ τελευταίου ἀντικειμένου τῆς μαθήσεως ὑπεράνω τοῦ εἶναι καὶ τῆς γνώσεως, ἐνθυμηθεὶς ἴσως τὴν τελευταίαν θεμελιώδη σχέσιν τοῦ εἶναι καὶ τῆς γνώσεως, σχέσιν τὴν ὁποῖαν πράγματι καμμία φιλοσοφία δὲν δύναται ἀπωρηθεῖ νὰ ὑπεβῆ. Ἄλλ' ἡ ἐννοια τῆς ὑπερβολῆς ταύτης, τὴν ὁποῖαν τόσον πολὺ κλιεῖκριναν, δὲν εἶνε ἄλλο τι ἢ ἡ καθαρὰ ἰδεοκρατία τοῦ Πλάτωνος, ἡ ἀπεριόριστος κυριαρχία τοῦ νόμου τῆς μεθόδου. Ὅχι, «τίς λόγος» (Συμπ. 211 A) εἶνε ὁ τελευταῖος βαθμὸς τῆς γνώσεως, ἀλλὰ «αὐτὸς ὁ λόγος» (Πολιτ. 511 B), ὁ θεμελιώδης νόμος τοῦ λόγου ὁ ὁποῖος θεμελιοῖ πάντας τοὺς καθ' ἕκαστον λόγους καὶ δι' αὐτῶν τὸ εἶναι ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον. Ἐὰν εἶχε ταῦτα πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ «Φαῖδρος» θὰ ἴστατο ἤδη ἐπὶ τοῦ εἰδάρους τῆς καθαρᾶς πλατωνικῆς ἰδεοκρατίας. Ὅχι μόνον ὅμως δὲν ἐξαρκεῖ πρὸς ἱκανὴν ὑποστήριξιν τῆς ἐρμηνείας ταύτης ἡ ὑπερβολικὴ τοῦ ὑπερουρανίου τόπου περιγραφή ἡ ὁποῖα δὲν ἀκολουθεῖται, ὡς ἐν τῇ «Πολιτείᾳ», ὑπὸ σοβαρᾶ: καὶ ἐξαντλούσης τὸ θέμα ἐπιστημονικῆς καὶ ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐξηγήσεως, ἀλλὰ ὁρισμένως ἀντίκειται πρὸς ταύτην ἡ διαρκὴς εἰς τὸν τρίτον λόγον σύγχυσις τῆς διαλεκτικῆς μετὰ τὴν ψυχολογίαν, ἡ ὁποῖα μάλιστα εἰς τὴν «Πολιτείαν», δι' αὐτῆς ταύτης ἀκριβῶς τῆς ἀναδρομῆς ἀπὸ τῆς γνώσεως ἢ ἐπιστήμης μέχρι τοῦ τελευταίου ἀνωτάτου νόμου τοῦ λόγου (λογικοῦ), ἐπιτυχῶς καί, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, τελειωτικῶς ὑπερνικᾶται.

Λεπτομεροῦς μᾶλα ταῦτα ἐρεῦνης ἔχει ἀνάγκην καὶ τὸ ἐξῆς τελευταῖον ζήτημα: ποῖα εἶνε ἐν τῷ «Φαῖδρῳ» ἡ σχέσις τῆς διαλεκτικῆς πρὸς τὴν ψυχολογίαν. Ἡ σαφὴς ἀντίληψις τοῦ ζητήματος δυσχεραίνεται ἐνταῦθα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ψυχολογία φαίνεται ἐν τῷ «Φαῖδρῳ» ἀφ' ἑνὸς μὲν ὡς ἐξηρητημένη ἐκ τῆς φυσικῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς θέλουσα νὰ κυριαρχήσῃ καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς διαλεκτικῆς.

Ἡ ῥητὴ ἀναγνώρισις ἐπιστήμης τινὸς τῆς «Φύσεως τοῦ Σύμπαντος» τὴν ὁποῖαν διείδομεν τὸ πρῶτον εἰς τὸν «Γοργίαν», εἶνε αὕτη καθ' ἑαυτὴν ἀξιοσημεῖωτος ἤδη πρόοδος ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Σωκράτους περιορισμὸν τῆς φιλοσοφίας εἰς τὴν ἠθικὴν, καὶ πάντως εἰς τὴν διαλεκτικὴν, περιορισμὸν τὸν ὁποῖον δὲν εἶχον ἀκόμη ὑπερνικήσει τὰ πρῶτα συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος. Θὰ ἦτα ὅμως ματαιοπονία νὰ ζητήσῃ τις εἰς τὸν «Φαῖδρον» διαλεκτικὴν θεμελίωσιν τοῦ νέου τούτου ἐπιστημονικοῦ εἰδάρους πέραν τοῦ ἐντελῶς γενικοῦ καθορισμοῦ ὅτι καὶ ἐν-

ταῦθα ἀπαιτεῖται γνῶσις τοῦ νόμου. Οὐδὲ πόρρωθεν κἄν ὑποδεικνύεται μεθοδική σύνδεσις τῆς ἐρεῦνης τῆς φύσεως πρὸς τὴν ἐρευναν τῶν ἐννοιῶν ἐπὶ παραδείγματι διὰ συναγωγῆς τῶν δύο εἰδῶν τοῦ εἶναι: τοῦ μεταβλητοῦ καὶ τοῦ ἀμεταβλήτου ἐκ τῶν δύο θεμελιωδῶν εἰδῶν τοῦ κρίνειν, ὡς θὰ διδαχθῶμεν εἰς τὸν «Φαίδωνα». Πρὸς τοῦτο ἐλλείπει ἀκόμη ἡ πρωτίστη προϋπόθεσις τῆς ἐμβριθεῖς ἐκείνης κατανοήσεως τῆς λειτουργίας τῆς ἐννοίας ἐν τῇ κρίσει ἐν γένει, ἡ ὁποία ἐν τῷ «Φαίδωνι» σχεδὸν αὐτομάτως ἐμφανίζει τὸ μέγα τοῦτο ἀποτελεσμα καὶ ὑπερνικᾷ οὕτω ἀπαξ διὰ παντὸς τὴν ὑπὸ τοῦ «Φαίδρου» (247 D) ἀκόμη τόσον ἀποτόμως ὑποστηριζομένην ἐλεατικὴν ἀντίθεσιν τοῦ εἶναι καὶ τοῦ γίνεσθαι, ὡς ἀντίθεσιν ἀληθείας καὶ φαινομένου. Ὅπωςδήποτε καὶ ἂν ἔχει τὸ πρῶγμα, ἡ ἀναγνωρῖσις ἐπιστήμης τῆς φύσεως ἀποτελεῖ ἀπαρχὴν περαιτέρου ἐξελέξεων, τοσοῦτῳ μᾶλλον ἀξιοσημειώτων ὅσον ἀκριβῶς ἐνταῦθα εὐρίσκειται ὁ Πλάτων ἀκόμη ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἐλεατικῆς φιλοσοφίας.

Ἐξαιρετικῶς ἐπίσης ἀναγνωρίζομεν, ὅσον ἀφορᾷ τὸ παρίδειγμα τοῦ τρόπου τούτου τῆς ἐρεῦνης τὸ ὅποιον δίδει ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀθανασίας (245 ε.), ὅτι, καίτοι τοῦτο δὲν πληροῖ ἀδστηρῶς τὰς διαλεκτικὰς ἀπαιτήσεις τοῦ «Φαίδωνος», συμφωνεῖ οὐχ ἥττον πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς τὴν γενικὴν τάσιν. Ἡ ἐκεῖ, διαλεκτικῶς πολὺ διαφοροτικῶς βεβαίως θεμελιωμένη ἀρχὴ τῆς διατηρήσεως τῆς θεμελιώδους ὑποστάσεως τοῦ εἶναι ἐν τῇ ἀλλοιώσει πρῶγματι προεξέρχεται καὶ ἐνταῦθα. Τίποτε ἄλλως τε τὸ παρίδοξον, ἀφοῦ ἡ ἰδέα αὕτη ἦτο ἐνεργὸς καὶ ἐν τῇ προσωκρατικῇ φυσικῇ, πλέον ἢ ἀπαξ δὲ εἶχεν ἀρκούντως σαφῶς ἐκδηλωθῆ. Ἐπίσης καὶ ἡ γεωμετρικὴ βίασις τῆς κοσμολογίας τὴν ὁποίαν μᾶς ὑπέδειξεν ἤδη ὁ «Γοργίας», παραμένει μὲν ὡς εἶπομεν, παραδόξως πως κεκρυμμένη ἐν τῷ «Φαίδρῳ», ὑφαίλει ὅμως οὐχ ἥττον νὰ νοηθῆ σιωπηρῶς περιλαμβανομένη εἰς τὰ λεγόμενα περὶ τῆς κινήσεως τοῦ σύμπαντος κόσμου· διότι ἡ κίνησις αὕτη εἶνε ἀναμφισβητήτως ἢ κυκλικῶς εἰς ἑαυτὴν ἐπανερχομένη, καὶ ὡς ἐκ τούτου διαρκῶς ὁμοιόμορφος διατηρουμένη ἡμερησία κίνησις τοῦ οὐρανίου θόλου, ὅπως ἄλλως τε πάντοτε, ὁ Πλάτων ἔθεσεν αὐτὴν ὡς βασιν τῆς κοσμολογίας του.

Ἀφορμὴν εἰς ἐνδοιασμοὺς ἀφορῶντας ἰδιαιτέρως τὸν «Φαίδρον» δὲν δίδει οὔτε ἡ ἐν γένει σύνδεσις τῆς κοσμολογίας πρὸς τὴν ψυχολογίαν, διότι ταύτην καὶ βραδύτερον διατηρεῖ ὁ Πλάτων. Ὀλιγότερον ἀκίνδυνον εἶνε αἱ συγχύσεις καὶ ἀσάφειαι αὐτῆς ταύτης τῆς ἐνταῦθα ἀναπτυσσομένης ψυχολογίας. Ἡ ψυχὴ λαμβάνεται ἐν γένει ὡς ἀρχὴ τῆς κινήσεως ἐν τῷ σώματι καὶ μάλιστα ἀναντιρρήτως εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀποδίδηται εἰς αὐτὴν τόπος καὶ κίνησις ἐν τῷ χώρῳ. Βραδύτερον ἀλέργυε τοῦτο ὁ Πλάτων, καταφανέστατα πρὸ πάντων εἰς τοὺς «Νόμους», θεωρήσας τὰς κινήσεις τῆς ψυχῆς ὡς ἐσωτερικὰς καὶ ὄχι ὡς ἐν τῷ χώρῳ· τὰς δ' ἐν τῷ χώρῳ κινήσεις τοῦ σώματος προκαλεῖ μὲν ἡ ψυχὴ χωρὶς ὅμως καὶ ἡ ἰδία νὰ κινήται ἐν

τῷ χώρῳ. Κατὰ τὸν «Φαῖδρον», τοῦναντίον, ἡ ψυχὴ, ὡς ἔχουσα τόπον καὶ κίνησιν ἐν τῷ χώρῳ λαμβάνεται ὡς τι ἐνσώματον ἢ τοῦλάχιστον ὡς ἔχουσα φυσικὴν ὑπαρξίν· καίτοι κατ' ἄλλας πάλιν ἐκφράσεις φαίνεται νὰ εἶνε ἐντελῶς ἀνεξάρτητος παντὸς σώματος. Πλὴν τούτου ἡ τριχοτομία ἐπεκτείνεται καὶ ἐπὶ τῆς θείας ψυχῆς εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Πλάτων τελείως ἀρνεῖται (246 C) πᾶσαν μετὰ σώματος σύνδεσιν, ἐὰν δὲν ἀπαυτῶμαι (διότι αἱ ἐκφράσεις εἶνε ἐνταῦθα λίαν σκοτειναί), καὶ ἡ ὁποία τριχοτομία οὐδεμίαν ἄλλην δύναται νὰ ἔχη ἔννοιαν ἢ τὴν ἀντίθεσιν τοῦ καθαροῦ νοῦ καὶ τῶν αἰσθητῶν τ. ἔ. ἀπὸ τοῦ σώματος ἐξαρτωμένων λειτουργιῶν τῆς ψυχῆς. Εἰς πάντα τὰ ἀνωτέρω ὄχι μόνον ἡ ἐρμηνεία τῶν καθ' ἕκαστον μεταφορῶν εἶνε ἀβεβαία, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αὐταὶ αἱ μεταφοραὶ δὲν διεξάγονται μὲ ἀυστηρὰν συνέπειαν.

Θὰ ἠδύνατό τις, οὐχ' ἦττον, νὰ παραβλέψη τὰς λεπτομερειακὰς ταύτας δυσχερείας ἂν μὴ ἐξ αἰτίας αὐτῶν ἐμειοῦτο ἡ διαύγεια τῆς τελευταίας θεμελιώδους ἰδέας. Ἄλλ' αὕτη θολοῦται ὡς ἐκ τῆς διαρκοῦς ἀναμίξεως ψυχολογικῶν θεωριῶν μετὰ καθαρῶς διαλεκτικῶν τοιοῦτων. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές ὅτι καὶ ἀλλαχοῦ, εἰς τὸν «Φαῖδωνα» καὶ τὴν «Πολιτείαν», συνδέει ὁ Πλάτων τὰς μὲ τὸν θρησκευτικὸν κύκλον τῶν ἰδεῶν τῆς ὀρφικῆς σχετιζομένης ψυχολογικὰς αὐτοῦ θεωρίας, πρὸς τὴν περὶ τῶν Ἰδεῶν θεωρίαν στενώτερον ἢ ὅτι συμφέρει εἰς τὴν καθαρὰν διεξαγωγὴν ταύτης· ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ δύο ἐκεῖνα ἔργα ἀποχωρίζεται πολὺ περισσότερον τὸ ψυχολογικὸν μέρος τοῦ διαλεκτικοῦ, τὸ δὲ δεύτερον τοῦτο διατηρεῖται τελειωτικῶς ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ἀμιγέστερον ἢ εἰς τὸν «Φαῖδρον». Ἐκεῖ, μᾶλλον ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ψυχὴ εἶνε ἱκανὴ πρὸς γνῶσιν τοῦ καθαρῶν ἐννοιολογικοῦ εἶναι, συνάγεται ὅτι καὶ ἀρχηγόνως καὶ κατὰ τελευταῖον λόγον πρέπει νὰ εἶνε ἀπηλλαγμένη παντὸς αἰσθητοῦ ἄρα καὶ παντὸς σώματος· ἐνταῦθα τοῦναντίον ἡ διαλεκτικὴ αὐτόχρομα ὑποτάσσεται εἰς τὴν ψυχολογίαν, διότι ὁ καθαρὸς ἀποχωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ παντὸς σωματικοῦ (καίτοι αὕτη εἶχεν ἀρχηγόνως εἰσαχθῆ εἰς τὸ σῶμα ὡς κινητήριος δύναμις) τίθεται ὡς ὄρος διὰ τὴν θέαν τοῦ καθαρῶν εἶναι. Οὕτω τὸ πρᾶγμα παρουσιάζει ὄψιν ὡς ἐὰν τὸ καθαρὸν εἶναι νὰ ἴστατο ἀπέναντι τῆς ἐπισταμένης ψυχῆς ὡς τι ἐξωτερικόν, ὄχι βεβαίως ὡς αἰσθητὸν ἀντικείμενον, ἀλλ' ὡς τι ὑπεραισθητὸν, ὄχι ὡς ἐν τῷ χώρῳ ἀλλ' ὡς ὑπεράνω τοῦ χώρου, οὐχ' ἦττον ὁμοῦς τρόπον τινὰ συνορεῦον πρὸς τὸν αἰσθητὸν κόσμον· οὕτω δὲ ἐνῶ ἐπρόκειτο τὸ καθαρὸν εἶναι νὰ ἀνυψωθῆ ὑπεράνω τοῦ κόσμου, τοῦ αἰσθητοῦ, πράγματι πολὺ ἐπικινδύνως πλησιάζει πρὸς αὐτόν. Ἐν τῇ ἀλληλούχῳ τῶν ἰδεῶν τοῦ «Φαῖδρου» θὰ ἦσαν ἀδύνατοι φράσεις ὡς ἡ τοῦ «Φαῖδωνος» κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ «Λόγος» δὲν εἶνε ἀπλῶς τὸ ὄργανον τῆ βοήθειά τοῦ ὁποίου βλέπομεν τὸ εἶναι, γινώσκοντες οὕτω αὐτὸ, τρόπον τινὰ ἐν ἀπεικονίσματι, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τίθεται τὸ εἶναι ἀρχηγόνως ἢ μᾶλλον ὄραται, ἢ ὡς ἡ τῆς «Πολιτείας» ἢ

ὅποια ἀκόμη ὀλιγώτερον δύναται νὰ ἐρμηνευθῆῖ πραγματιστικῶς καὶ κατὰ τὴν ὅποιαν τὸ τελευταῖον ἀντικείμενον τῆς καθαρῆς διανοήσεως ὑπερβαίνει ἐν γένει τὸ εἶναι. Ὅσον ἄρα βεβαία καὶ ἂν εἶνε καὶ ἐνταῦθα ἡ τάσις πρὸς τὴν ἰδεοκρατίαν δὲν φθάνει αὕτη μέχρι τοῦ βαθμοῦ τῆς καθαρότητος τὸν ὅποιον παρουσιάζει τοῦλάχιστον ἐν γένει εἰς τὸν «Φαῖδωνα» καὶ τὴν «Πολιτείαν» ἄχι μόνον εἰς τὰς μνημονευθείσας φράσεις.

Ὁ κίνδυνος τοῦ ὑπερβατικοῦ εἶνε ἐκεῖνο ἐναντίον τοῦ ὁποίου δὲν μῖς ἐξασφαλίζει ἀφοκτὰ ὁ «Φαῖδρος». Καὶ ἐνταῦθα τὴν ἀνοσιγήτην θέσιν πρόκειται νὰ καταλάβῃ ἡ μέθοδος· ἀλλ' ἄρα γε δὲν φαίνεται τοῦλάχιστον ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτω, δὲν προδίδεται πανταχοῦ ἀκριβοῶς ἢ μὴ ἀνάπτυξις τῆς μεθόδου; Ἐπισημαίνεται ἡ σπουδαιότης τῆς ἐννοίας· δὲν νομίζει ὅμως, ἄρα γε ὁ Πλάτων ὅτι καὶ αἱ ἐννοιαὶ αἱ ὅποια δύνανται ν' ἀποκτηθῶσι δι' ἀπλῆς ἀφαιρέσεως ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἀγτικεμένων (249 B) ἀποτελοῦσι πάλιν τρόπον τινα πραγματοειδεῖς ὄντοτητας; Παραδέχεται γνῶσιν ἔχουσαν ὡς πηγὴν τὸν καθαρὸν νοῦν (247 D), γνῶσιν ἡ ὅποια ἀποκεχωρισμένη παντὸς αἰσθητοῦ συλλαμβάνει τὸ ὑπερ αἰσθητόν εἶναι ἐν ἀμέσῳ καθαρῶς νοητῇ, θεῶ καὶ οὕτω ἐν τῇ ἀπολύτῳ αὐτοῦ ἀντικειμενικότητι, ὑπερῶν πάσης ἐν τῷ χρόνῳ διαορέσεως καὶ ἐν τῷ χρόνῳ μεταβολῆς τῶν αἰσθητῶν φαινομένων. Ἡ ἐννοιολογικὴ ὁμῶς κατανόησις τοῦ αἰσθητοῦ εἶνε ἀπλῶς ἀνίμνησις τοῦ ποτὲ καθαρῶς ὄραθέντος. Ἡ οὐσία πρέπει βεβαίως νὰ εὐρίσκεται ἰπωσιδέστε ἐν τῷ φαινομένῳ, διότι ἄλλως δὲν ἴτα ἤτο δυνατόν νὰ γνωσθῆῖ ἐκ τούτου, ἀλλ' εὐρίσκεται ἐν αὐτῷ ὡς ἐν κακῷ ἀπειρονόσμητι, οὐδὲ ἴτα ἤτο δυνατόν νὰ γνωσθῆῖ ἐξ αὐτοῦ, ἂν δὲν ἤτο αὕτη ἤδη ἐκ τῶν προτέρων γνωστή—δηλονότι διὰ τοῦ καθαρῶ νοῦ—πρὸ τοῦ βίου τούτου. Ὅτι ὁμῶς δὲν ἀποτελεῖ μέρος τῆς καθαρῆς οὐσίας ἀπορρίπτεται ὡς φάσμι μηδεμίαν ἔχον ἀξίαν, ὡς μὴ ἀποτελοῦν κατ' ἀρχὴν ἀντικείμενον τῆς ἡμετέρας γνώσεως· φάσμα τὸ ὅποιον ἄχι μόνον ἀντικείμενον καθαρῆς γνώσεως δὲν εἶνε, ἀλλ' οὐδὲ καὶν ἐρεῦνης. Οἰδέποτε φιλόσοφος τῆς ἐλεατικῆς σχολῆς ἠρνήθη τόσον ἀπολύτως τὴν ὑπαρξίν εἰς τὸ φαινόμενον, τολμῶν νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι φαίνεται ἰσοδυναμεῖ πρὸς Μὴ εἶναι.

Ἐναντιορρήτως βάσις τούτων πάντων εἶνε τὸ ἀρχέγονον τῆς λειτουργίας τῆς διανοήσεως καὶ τίποτε ἄλλο· μάλιστα δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι βάσις εἶνε τὸ πρὸ πάσης πείρας γινωσκόμενον. Ἄλλ' ἄρα γε δὲν μεταβάλλεται ἐνταῦθα τὸ νοητὸν (transzendent) εἰς ὑπερνοητὸν (transzendent), τὸ ἀπὸ ἀπόψεως μεθόδου ὑπερέχον εἰς ὑπερφυσικὸν πραγματοειδὲς εἶναι; Ὁ Πλάτων ἴτα ἔχει κατὰ νοῦν τὸν νόμον τῆς ἐνάτητος, ὁ ὅποιος ὁμῶς λαμβάνεται οὐχι καθαρῶς ὡς νόμος πρὸς γνῶσιν τοῦ ἀντικειμένου ἐν τῇ πείρῳ ἀλλὰ ὡς ἐν καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἀπετέλει ἀντικείμενον τῆς γνώσεως ἐκείθεν τῆς πείρας, ὡς τι τὸ ὅποιον καὶ καθ' ἑαυτὸ ὑπάρχει. ἼΙδη παρὰ τοῖς.

ἐλεάταις, οἱ ὅποιοι καὶ διὰ τοῦτο ἦτο δυνατόν νὰ γίνωσιν οἱ ἀρχηγοὶ τῆς διαλεκτικῆς μεθόδου, ἔκειτο τὸ νοητὸν ἐν τῷ ὑπερ-νοητῷ· ἀλλ' ἐκ τῆς ἀνυψώσεως εἰς τὸ ὑπερ-νοητόν, τὸ νοητὸν δὲν εἶχε τὴν κυριωτέραν αὐτοῦ δύναμιν τ. ἔ. τὴν τῆς διαμορφώσεως ἐπιστήμης. Διὰ τὸν Πλάτωνα ὁμως, ὁ ὅποιος εἶχε παρακνηθῆ εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς διαλεκτικῆς αὐτοῦ μεθόδου, μετὰ τὸν Σωκράτην, τὰ μέγιστα ὑπὸ τῶν ἐλεατῶν, ἦτο ἀπαραήτητον νὰ παραπλεύσῃ τὸν σκόπελον ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχον συντριβῆ ἑκεῖνοι. Ὁ Πλάτων δὲν συντριβῆ· κανὲν ὁμως ἀπὸ τὰ συγγράμματά του δὲν μᾶς τὸν παρουσιάζει τόσον πλησίον εἰς τὸ ἐπικίνδυνον μέρος ὅσον ὁ «Φαῖδρος». Θὰ ἴδωμεν πῶς, βῆμα πρὸς βῆμα, εἰς τὸν «Θεαίτητον», τὸν «Φαῖδωνα», τὸ «Συμπόσιον» καὶ τὴν «Πολιτείαν», πλησιάζει ν.λ. ὑπερνοικήσῃ τὸ ὑπερνοητὸν πρὸς ἄρελιν τοῦ «νοητοῦ» ἵνα ἐπιτύχῃ τοῦτο ὀριστικῶς εἰς τὸν «Παρμενίδην».

Ἦδη ὁ καθορισμὸς τοῦ φαινομένου ὡς ὁμοιώματος, ἀπεικονίσματος, ἀπομυμνήσεως τοῦ καθαροῦ εἶναι, δὲν εἶνε πλέον ἐλεατικός· εἰς αὐτὸν ὁμως οἷχ ἦττον τονίζεται μέχρι τοῦδε ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον τὸ ἀνακριβὲς τοῦ ἀπεικονίσματος. Πλὴν δὲ τούτου, καὶ ἀκριβῶς ὡς ἐκ τῆς ἐκφράσεως ταύτης, πολὺ εὐκίλως φαίνονται αἱ μὲν Ἰδέαι ὡς ἄλλη κατηγορία ἀντικειμένων ὑπαρχόντων ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰ αἰσθητὰ ἀντικείμενα, ἢ δὲ μεταξὺ τῶν δύο σχέσις, ὡς τοιαύτη ὁποία μόνον μεταξὺ πραγμάτων εἶνε δυνατή. Ἐὰν τοῦτο εἶνε μεταφορικὴ ἔκφρασις ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι εἶνε ἢ μᾶλλον ἐπικίνδυνος τὴν ὁποίαν ἠδύνατό τις νὰ ἐκλέξῃ. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι χρησιμοποιεῖ ταύτην ὁ Πλάτων καὶ εἰς τὸν «Φαῖδωνα» ἀλλ' ὑπερνοική αὐτὴν τελείως κατὰ τὰς τελευταίας συζητήσεις τοῦ διαλόγου τούτου, εἰς δὲ τὸν «Παρμενίδην» ἀπορρίπτει αὐτὴν τελείως κατόπιν ἀσθηροταίτου ἐλέγχου. Ἐξ ἄλλου ἐλλείπουσιν ἐν τῷ «Φαῖδρω» ἀκριβῶς ἐκεῖναι αἱ ἐκφράσεις αἱ ὁποῖαι σαφέστερον δηλοῦσι τὴν «ἐνυπαρξίαν» τῆς Ἰδέας ἐν τῷ φαινομένῳ (ὡς λέγουσιν οἱ νεώτεροι): τὴν *παρουσίαν* τ. ἔ. καὶ τὴν *μέθεξιν*.

Ὅτι ὡς πρὸς πάντα τ' ἀνωτέρω σημεῖα τῆς πρόοδου ἀποτελοῦσι ὁ «Φαῖδων», τὸ «Συμπόσιον» καὶ ἡ «Πολιτεία» ἐλπίζω πασιφανῶς νὰ ἀποδείξω πραγματευόμενος περὶ τῶν διαλόγων τούτων ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον. Ὁλόκληρος ἢ ἀπότομος αὕτη δυαδικὴ ἀντιπαράθεσις τοῦ καθαροῦ εἶναι πρὸς τὸ αἰσθητὸν ἐν τῷ χώρῳ φαινόμενον, θὰ ἦτο ἐξερριζωμένη ἐὰν ἦδη ἐνταῦθα, ἐν τῷ «Φαῖδρω», εἶχε κατανοήσῃ ὁ Πλάτων ὅ,τι μετὰ καταπληττούσης σαφηνεῖς ἔρχεται εἰς φῶς ἐν τῷ «Φαῖδωνι»: ὅτι τ. ἔ. ἡ μεγάλη διαίκρισις τῶν δύο εἰδῶν τοῦ εἶναι: τοῦ μεταβλητοῦ καὶ τοῦ ἀμεταβλήτου, βασίζεται ἐπὶ δύο θεμελιωδῶν τρόπων τοῦ κρῖναι, ὁπότε ἡ κίνησις τοῦ γίνεσθαι ἐξηγεῖται ὡς κίνησις τῶν κατηγορουμένων ἐν τῇ κρίσει διὰ μεταβολῆς τ. ἔ. τοῦ σημείου τῆς ἀναφορᾶς. Θὰ ἦτο ἐξερριζωμένη ἂν ὁ Πλάτων εἶχεν ἦδη πρὸ ὀφθαλμῶν ὅ,τι μὲ ὄχι ὀλιγώτερον καταπληττούσαν

διαύγειαν εκφράζει τὸ «Συμπόσιον»: τὴν αὐστηρὰν δηλονότι συστηματικὴν ἐνότητα ἢ ὁποῖα συνδέει εἰς ἓν «αὐρανὸν καὶ γῆν, θεῖον καὶ ἀνθρώπινον», τ. ἔ. ὄρατὸν καὶ ἀόρατον, τὴν Ἰδέαν καὶ τὸν αἰσθητὸν κόσμον, δυνάμει τῆς διαλεκτικῆς μεθόδου, δυνάμει τῆς ἐπαγωγικῆς («ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὰ δύο καὶ ἀπὸ τῶν δύο εἰς πάντα») προϋπόθεσης μεθόδου, ἢ ὁποῖα ἐκ τῶν μεμονωμένων καθ' ἕκαστον ἀντικειμένων, σοματικῆς καὶ ψυχικῆς φύσεως, διὰ τῶν πρὸς ἀλλήλας σχετιζομένων ἐπιστημῶν (ἀμφοτέρων τῶν πεδίων) ἀνέρχεται ἀπὸ βαθμίδος εἰς βαθμίδα μέχρι τῆς μιᾶς θεμελιώδους ἐπιστήμης (τῆς διαλεκτικῆς). Πολὺ μακρὴν ἀπέχει τούτου ἡ «ὀρμητικὴ ἐκείνη πτῆσις» (ὁξέως φέρεται 250 E) εἰς τὴν ὁποῖαν, κατὰ τὸν «Φαῖδρον», ὁ καθαρὸς νοῦς ὁρατὴ ὀπισθὲν τοῦ ὡς ἀνιέξων φάσμα «πάν ὅ,τι ἡμεῖς ἀποκαλοῦμεν ὄν», πᾶν ὅ,τι «ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι λαμβάνομεν ὑπὸ σφραγῶν ἐπιφιν», ἵνα, ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ἐνθουσιώδει ἐκστάσει (ἐξιστάμενος τῶν ἀνθρώπινων σπουδασμάτων 249 D) ἀνέλθῃ εἰς τὰ πεδία τῆς ἀληθείας. εἰς τὸ «ὄντως ὄν ὄν». Εἶνε ἀληθὲς ὅτι καὶ ὁ «Φαῖδρον» καὶ ἡ «Πολιτεία» διατηροῦσι ἀκόμη ἱκανὸν μέρος ἐκ τῆς ἐλευτικῆς ἐκείνης ψυχικῆς διαθέσεως· ἀλλὰ πλησίον αὐτῆς ἴστανται, καὶ δὴ εἰς τὸ τέλος ὅλων τῶν ἀναλύσεων, ὡς τὸ καθαρὸν αὐτῶν πόρισμα, τὰ μεγάλα ἐκεῖνα οὐδέποτε πλέον ἐγκαιρὴ λειπόμενα ἀποκτήματα αὐστηρῶς λογικῶς διεσκευμένης καὶ διεργασμένης μεθοδολογίας τῆς ἐπιστήμης.

Μετὰ τ' ἀνωτέρω νομίζομεν ὅτι δὲν δύναται πλέον νὰ υπέρβῃ ἀμβροβία ὡς πρὸς τὴν ἐν γένει θέσιν τοῦ «Φαῖδρον» ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐξέλιξεως τῆς περὶ τῶν Ἰδεῶν θεωρίας. Διὰ τοὺς σπουδαίους ἐξωτερικοὺς λόγους οἱ ὅποιοι χρησιμεύουσι πρὸς ὑποστήριξιν τῆς χρονολογικῆς ἡμῶν κατατάξεως, ὡς καὶ διὰ πάντα τὰ μὴ ἐνταῦθα ἐξετιασθέντα ζητήματα, παραπέμπομεν εἰς τὰς ἤδη μνημονευθείσας πραγματείας.